

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

**Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор**

_____ **І. П. Приходько**

« ____ » _____ **2021 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління
запасами в системі фінансово-економічної безпеки
сільськогосподарського підприємства**

**Виконала: студентка
освітньо-професійної програми
«Управління фінансово-
економічною безпекою»
зі спеціальності
073 «Менеджмент»
Процун А.О.**

Керівник: доц. Атамас О.П.

Дніпро – 2021

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку і аудиту
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступінь магістр
Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студентці

Процун Алли Олегівни

- Тема дипломної роботи** «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства»
- Керівник роботи** Атамас Олександр Петрович, к.е.н., доцент
затверджені наказом ДДАЕУ від «08» жовтня 2021 р. № 3180
- Строк подання студентом роботи** – _____ року.
- Вихідні дані до роботи** річні звіти СТОВ «Дніпро-Н» 2016-2021 роки, законодавча, нормативно-правова база.
- Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).**
  - Теоретичні основи управління запасами сільськогосподарського підприємства в системі економічної безпеки.
  - Сучасний стан управління запасами в системі економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»
  - Шляхи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення та аналітичних показників управління запасами в системі економічної безпеки підприємства. Висновки і пропозиції.**Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
  - Рівні нормативно-правового регулювання обліку запасів
  - Оцінка майна СТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 рр., тис. грн.
  - Оцінка капіталу ТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 рр., тис. грн.
  - Структура відділу фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н».
  - Оцінка економічної

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	9
1.1. Сутність та особливості управління запасами сільськогосподарського підприємства в системі фінансово-економічної безпеки	9
1.2. Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами підприємства в системі фінансово-економічної безпеки	15
1.3. Методичні аспекти управління запасами сільськогосподарського підприємства	21
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТОВ «Дніпро-Н»	28
2.1. Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарського стану СТОВ «Дніпро-Н»	28
2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»	33
2.3. Організація облікового-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами	46
Висновки до другого розділу	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	57
3.1. Шляхи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки	57
3.2. Удосконалення організації оперативного аналізу управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»	63
Висновки до третього розділу	68
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	87

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства»

Дипломна робота: 87 с., 4 рис., 4 табл., 6 додатків, 79 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – є процес організації та управління системою фінансово-економічної безпеки.

Мета роботи полягає в комплексному дослідженні теоретичних і організаційно-методичних основ управління виробничими запасами та розробці рекомендацій щодо вдосконалення їх обліково-аналітичного забезпечення в системі фінансово-економічної безпеки.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано такі методи: порівняльного аналізу та узагальнення – для визначення сутності економічних понять; економіко-статистичного аналізу – для дослідження тенденцій розвитку дослідного підприємства; теоретичного узагальнення – для обґрунтування показників, що характеризують систему економічної безпеки підприємства.

Розглянуто теоретичні основи управління виробничими запасами в системі фінансово-економічної безпеки підприємства, та доведено, що ефективність управління підвищується внаслідок здійснення особливої фінансової політики, яка складається з аналізу динаміки розміру, складу й оборотності запасів, визначення мети формування запасів, необхідної кількості товарно-матеріальних цінностей тощо.

Було запропоновано модель проведення оперативного економічного аналізу використання виробничих запасів в системі фінансово-економічної безпеки на СТОВ «Дніпро-Н», яка включає: вибір об'єктів аналізу, вибір показників аналізу, визначення інформаційних джерел аналізу і розробка макетів, встановлення термінів проведення аналізу, розподіл аналітичних функцій між виконавцями, аналітична обробка оперативної інформації, підготовка можливих варіантів оперативного впливу на господарський процес.

Ключові слова

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ, ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ, ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Ключевые слова

ПРОИЗВОДСТВЕННЫЕ ЗАПАСЫ, УПРАВЛЕНИЕ ЗАПАСАМИ, ОПЕРАТИВНЫЙ АНАЛИЗ, УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ, ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ

Key words

INVENTORIES, INVENTORY MANAGEMENT, OPERATIVE ANALYSIS, ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT, ECONOMIC SECUR

ВСТУП

Адаптація економічної системи України до нестабільного соціально-економічного середовища, обумовлює потребу в оперативному пошуку адекватних рішень для захисту власних інтересів на основі запровадження чітко сформульованого та гнучкого механізму їх економічної безпеки.

Актуальність теми. Впровадження на підприємстві системи забезпечення економічної безпеки (тобто управління економічною безпекою) дозволить знижувати рівень загроз, використовувати позитивний вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, оперативно приймати попереджувальні управлінські рішення та, в остаточному підсумку, досягти сталого розвитку підприємства.

Інформаційно-аналітичною підсистемою управління економічною безпекою виступає сукупність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також аналізу, контролю і аудиту. Облік забезпечує отримання достовірної і оперативної економічної інформації про ефективність використання ресурсів підприємства, рух фінансових потоків та кінцеві результати діяльності, тобто створює інформаційні умови для здійснення основних функцій управління економічною безпекою. Система обліково-аналітичного забезпечення об'єднує облікові та аналітичні операції в один процес, здійснює оперативний мікроаналіз та використовує його результати при моделюванні управлінських рішень в системі економічної безпеки підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в комплексному дослідженні теоретичних і організаційно-методичних основ управління виробничими запасами та розробці рекомендацій щодо вдосконалення їх обліково-аналітичного забезпечення в системі фінансово-економічної безпеки. Відповідно до мети поставлено такі завдання теоретичного і прикладного характеру:

- дослідити сутність та особливості управління запасами сільськогосподарського підприємства в системі фінансово-економічної безпеки;

- виявити вплив обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства;

- проаналізувати фінансовий стан досліджуваного підприємства та надати його виробничо-економічну характеристику;

- розробити рекомендації щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в системі економічної безпеки підприємства;

- запропонувати удосконалення організації оперативного аналізу в управлінні запасами в системі фінансово-економічної безпеки.

Об'єкт дослідження є процес організації та управління системою фінансово-економічної безпеки.

Предмет дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання економічних явищ процесів. У процесі дослідження використано такі методи: порівняльного аналізу та узагальнення – для визначення сутності економічних понять; економіко-статистичного аналізу – для дослідження тенденцій розвитку дослідного підприємства; теоретичного узагальнення – для обґрунтування показників, що характеризують систему економічної безпеки підприємства.

Інформаційною базою дипломної роботи стали законодавчі та нормативні акти, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів. У дипломній роботі досліджено систему обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства, що дало

змогу сформулювати ряд теоретичних положень і одержати практичні результати. Вони становлять наукову новизну, яка полягає в наступному:

вперше:

- розроблений алгоритм управління запасами з врахування факторів та поставлених завдань оптимізації управління в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства.

удосконалено:

- процес обліково-аналітичного забезпечення запасами в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства.

набули подальшого розвитку:

- удосконалення методики проведення аналізу запасів та визначення ефективності використання їх на підприємстві;

- удосконалення формування механізму обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства

Особистий внесок.

Магістерська робота є самостійно виконаною науковою працею. Наукові розробки, висновки і пропозиції, що містяться в роботі належать особисто авторові.

Апробація результатів роботи.

Основні положення та результати магістерської роботи доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Молоді науковці-аграрники: традиційні й нові аспекти досліджень» (м. Дніпро, 23-25 березня 2021р.), XV Міжвузівської науково-практичної конференції «Підготовка фахівців на шляху до євроінтеграції: проблеми та перспективи», присвяченій 100-річчю заснування Дніпровського державного аграрно-економічного університету. Дніпро: ДДАЕУ, 2021., Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи : матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 28-30 жовтня 2021 р. : В 1 т. – Том 1. –

Дніпро : Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2021. Socio-economic and management concepts: collective monograph / Krupelnytska I., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. pp. 342-350.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані у 4 наукових працях, з них одна стаття у колективній монографії і 3 тези у матеріалах конференції, загальним обсягом 0,75 друк. арк.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 79 найменувань, містить 4 таблиці, 5 рисунків, 6 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 87 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Сутність та особливості управління запасами сільськогосподарського підприємства в системі фінансово-економічної безпеки

Процес економічної трансформації в Україні вимагає від підприємств всіх форм власності пошуку шляхів підвищення ефективності результатів їхньої діяльності та вдосконалення системи управління нею як в цілому, так і головних її складових – бухгалтерського обліку, фінансової звітності та контролю, які є фундаментом в системі управління фінансово-економічною безпекою.

Запаси відіграють центральну роль у раціональній та ефективній діяльності підприємства, є складовою частиною активів підприємства та суттєво впливають на фінансово-економічну безпеку, оскільки займають найбільшу питому вагу у собівартості витрат підприємства. Оскільки розвиток сільськогосподарського підприємства передбачає наявність виробничих ресурсів певної кількості та якості, то проведення обґрунтованого аналізу ефективності управління використання ресурсів в системі фінансово економічної безпеки набуває особливого практичного значення для кожного сільськогосподарського підприємства.

Майже всі процеси господарської діяльності відбуваються завдяки руху виробничих запасів. Їх нестача на будь-якій стадії кругообігу може призвести до порушення безперервності і ритмічності виробництва та обігу. У той же час наявність надлишків матеріально-виробничих запасів може вплинути на зниження ефективності виробництва, створюють напруженість в

постачанні, що в кінцевому результаті негативно впливає на фінансово-економічний стан підприємства.

Виходячи з вищесказаного, від ефективності операцій з виробничими запасами (обсягом, структурою, оборотністю і т.п.) безпосередньо залежить доля господарюючих суб'єктів, їх фінансовий стан. У зв'язку з цим якісне забезпечення обліково-аналітичною інформацією для управління запасами належить провідна роль в забезпеченні фінансово-економічної безпеці підприємства.

У процесі діяльності перед підприємством стоїть ряд питань, і в тому числі питання ефективного управління запасами. Основним завданням управління запасами є інвестування в них коштів таким чином, щоб досягати стратегічних цілей бізнесу.

В обліковій літературі зустрічаються багато різних понять, пов'язаних із запасами, проте, слід врахувати, що кожне з них має власне тлумачення. Так, в обліковій літературі часто застосовуються поняття «виробничі запаси», замінене поняттям «матеріали». Деякі автори при визначенні поняття «матеріальні оборотні активи» застосовують термін «цінності». Однак, поняття «цінність» є описовою категорією, ознакою, якісним показником, що характеризує запаси як економічні елементи, які мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди.

В економічній літературі поняття «виробничі запаси» використовується як предмети праці, на що спрямована праця людини і що становлять матеріальну основу створюваного продукту [42].

В бухгалтерському обліку, як основою для обліково-аналітичного забезпечення інформацією в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства, поняття «виробничі запаси» розглядається як придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають переробці на підприємстві. До них відносяться: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали [5].

На думку професора Ф.Ф. Бутинця, під виробничими запасами розуміють активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції і виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. У процесі використання матеріальні ресурси переходять із одного стану в інший, що знайшло відображення в класифікації запасів [8].

Думка Должанського М.І. дещо різниться від попередньої, оскільки він зазначає виробничі запаси як частину оборотних коштів на підприємстві, які не залучено до процесу виробництва [20].

Камлик М.І та Василенко Ю.А. у дають інше визначення запасів, а саме: матеріальні ресурси (засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності) необхідні для забезпечення розширеного відтворення обслуговуючої сфери нематеріального виробництва, які зберігаються на складах або в інших місцях з метою їх наступного використання [29].

Під матеріальними запасами розуміють продукцію виробничо-технічного призначення що знаходиться на різних стадіях виробництва і обігу, товари народного споживання і інші товари, які очікують вступу в процес особистого чи виробничого споживання.

Запаси створюються і в промисловості, і в роздрібній торгівлі, і безумовно в сільському господарстві, і в будь-яких інших галузях, на підприємствах будь-якої форми власності. Без запасів не може обійтися жодне підприємство, проте їх створення пов'язане з додатковими фінансовими витратами. Зокрема може відбувається «омертвіння» частини фінансових коштів, з'являються витрати на утримання складів, постійний ризик псування, нереалізації товарів, які втратили якість та термін реалізації через порушення умов зберігання тощо.

Водночас відсутність необхідного обсягу запасів може створити проблеми підприємству в цілому а саме: втрати від простою виробництва, упущені можливості (через відсутність товару в момент виникнення

підвищеного попиту, втрату потенційних покупців та ін), що негативно відобразиться на фінансово-економічній безпеці підприємства.

Виробничі запаси як об'єкт бухгалтерського обліку є складником оборотних активів. Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» передбачено, що оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [47].

Стандартами передбачено визнання активу лише за умови отримання у майбутньому економічних вигід, пов'язаних з його використанням, що віддзеркалює економічну сутність оборотних активів як предметів праці та фондів обігу, за допомогою яких створюється готовий продукт та отримується прибуток.

Запаси згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» визначаються як активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукції виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [60].

Нормативно-правове регулювання обліку виробничих запасів аграрних підприємств, на нашу думку, слід розглядати на глобальному, національному та локальному рівнях (рис. 1).

Важливою передумовою бухгалтерського обліку виробничих запасів аграрних підприємств є правильна та раціонально побудована їх класифікація залежно від цілей та потреб управління, яка багато в чому визначає черговість оперативних дій бухгалтерів на різних ланках облікового процесу. Із філософського та загальнонаукового погляду класифікація (від лат. *classis* – розряд і *facere* – робити) – це поділ певного об'єкта пізнання на певні структурні елементи – класи, види, підвиди, використовуючи інструментарій формальної логіки.

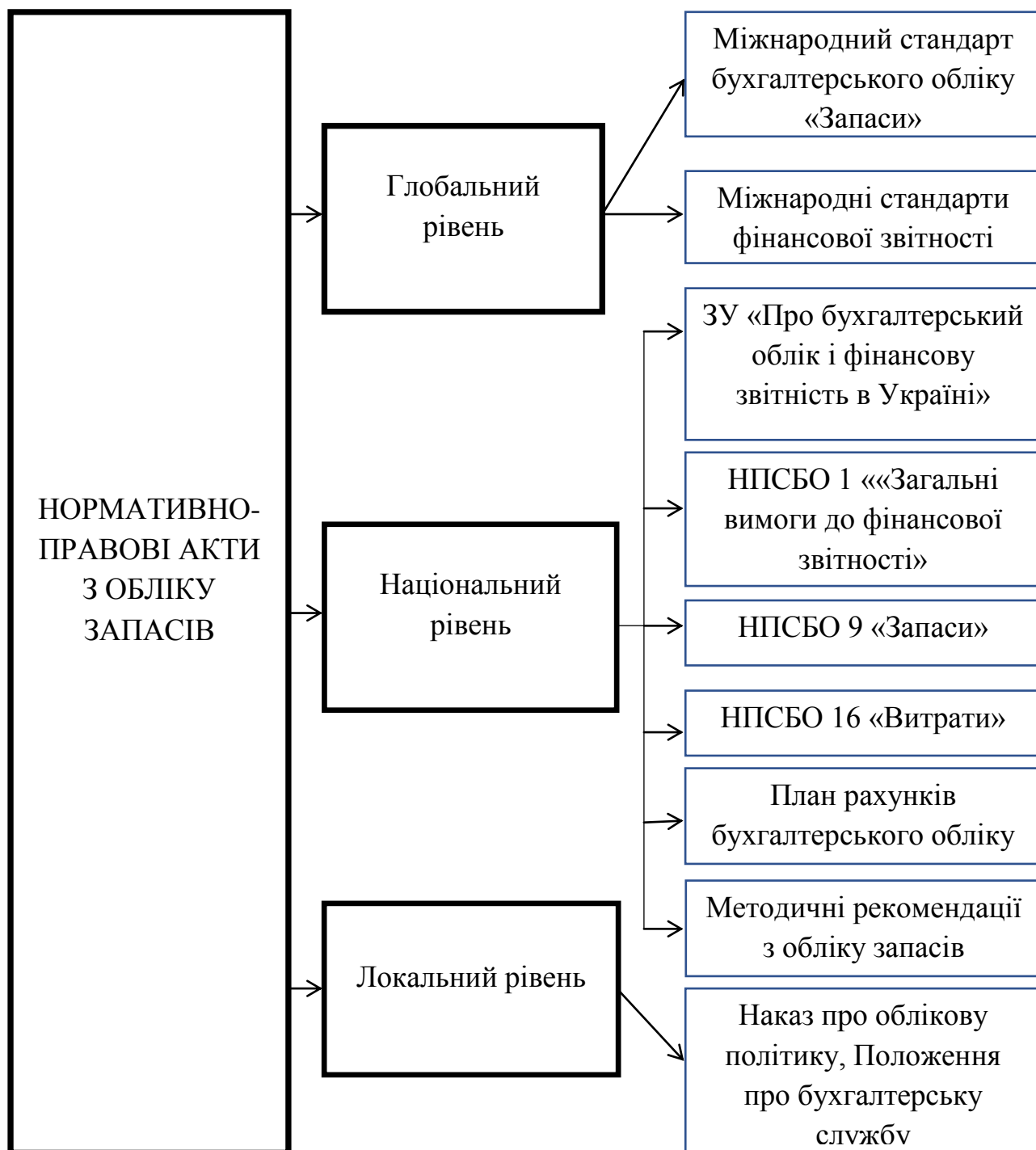

Рис.1. Рівні нормативно-правового регулювання обліку запасів

У загальному розумінні класифікація є розподілом на класи, види та розряди предметів, явищ та понять залежно від їхніх загальних ознак.

Згідно з чинними нормативними документами, передусім із Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [57], виробничі запаси

класифікують на такі групи, як сировина і матеріали; купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби; паливо; тара і тарні матеріали; будівельні матеріали; матеріали, передані в переробку; запасні частини; матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали.

Управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки підприємства включає визначення операційних цілей управління запасами, планування потреби в запасах, організацію роботи складських працівників, розстановку і налагодження взаємодії працівників, їх мотивацію шляхом створення оптимальних умов праці та відпочинку, виплати належної заробітної плати та премій, налагодження зв'язків із постачальниками і споживачами, контроль виконання замовлень та утримання запасів на підприємстві, просування запасів по логістичному ланцюгу з метою задоволення потреб виробництва і споживачів готової продукції за оптимальних логістичних витрат.

Створення запасів завжди пов'язане з додатковими фінансовими витратами. Витрати, пов'язані зі створенням і утриманням запасів можна розбити на наступні групи: - відволікання частини фінансових коштів з обороту, їх "омертвіння". Надмірні запаси припиняють рух капіталу, порушують фінансову стабільність, змушуючи керівництво підприємства в терміновому порядку шукати необхідні для операційної діяльності грошові кошти (як правило, дорогі); - витрати, що виникають у зв'язку зі зберіганням і володінням запасами (оренда і утримання складських приміщень, оплата праці спеціального персоналу, витрати по переміщенню запасів, страхування майна та ін.); - витрати, пов'язані з ризиком втрат через старіння і псування, а також розкрадань і безконтрольного використання товарно-матеріальних цінностей та ін.

1.2. Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами підприємства в системі фінансово-економічної безпеки

Основою обліково-аналітичного забезпечення є інформація, тобто сукупність відомостей про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, яку використовують для оцінки й аналізу економічних явищ та процесів для розроблення і прийняття управлінських рішень. Слід зауважити, що управління економічною безпекою підприємства — це неперервний процес отримання інформації про рівень безпеки та ймовірність виникнення та розвитку викликів, загроз і ризиків з подальшим напрацюванням адекватних до ситуації управлінських рішень. Відповідно до цього, обліково-аналітична інформація має відповідати таким вимогам:

- чітко та достовірно відображати в зовнішній та внутрішній звітності всі господарські операції, що здійснюються на підприємстві;
- подавати суб'єктам безпеки інформацію про поточний рівень економічної безпеки шляхом розрахунку найважливіших якісних та кількісних показників;
- виявляти, ідентифікувати та відстежувати розвиток внутрішніх та зовнішніх викликів, ризиків та загроз;
- протидіяти промислому шпигунству та витоку конфіденційної інформації;
- формувати інформаційну базу для прийняття рішень у процесі управління економічною безпекою підприємства.

Обліково-аналітична інформація є результатом функціонування відповідної системи забезпечення. Для формування методичних засад обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства з'ясуємо суть поняття «обліково-аналітичне забезпечення», підходи до трактування якого в економічній літературі суттєво різняться. Так, І. Бондарева під цим терміном розуміє процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості. Термін

«забезпечення», на думку автора, означає виконання, гарантування здійснення процесу постачання обліково-аналітичної інформації в системі управління [5].

З погляду Г. Власюка, обліково-аналітичне забезпечення являє собою сукупність процесу збору, підготовки, реєстрації та зведення облікової інформації підприємств залежно від законодавчо встановленої системи ведення обліку, і проведеного на основі цієї інформації глибокого аналізу із застосуванням певних методів і прийомів [12].

В авторефераті Р. Юзва міститься таке визначення обліково-аналітичного забезпечення: «сукупність облікових і аналітичних процесів, об'єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, а також нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями» [80].

Т. Камінська доводить потребу під досліджуваним поняттям розуміти систему збору, обробки, узагальнення, подання та аналізу фінансової інформації, забезпечення її кількості і якості для ведення господарської діяльності, зокрема, її управління [30].

Обліково-аналітичне забезпечення операцій з виробничими запасами – важлива і значуща підсистема, яка входить в загальну систему обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Висока значимість даної підсистеми зумовлена тим, що виробничі запаси відіграють важливу роль у господарській діяльності підприємств, займають значну частину в оборотному капіталі підприємств.

Великі запаси призводять до зростання рівня витрат, спрямованих на зберігання та контроль за виробничими запасами. Але в той же час, відсутність або нестача запасів може призвести до неможливості виконати замовлення, а як наслідок цього відбувається втрата прибутку або клієнти.

Вивченням системи обліково-аналітичного забезпечення управління запасами займалися такі вчені-економісти, як А.Д. Шермет, М.В. Мельник, В.І.Петрова, Е.І. Крилов, Н.Я. Дем'яненко та інші. В їх роботах розглянуто теоретичні та прикладні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління матеріально-виробничими запасами.

Система обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами - це сукупність облікових даних і інформації, яку отримують в результаті аналізу цих даних. Вся отримана інформація необхідна для прийняття управлінських рішень щодо запасів підприємства. Управлінські рішення в області запасів є діяльністю, спрямованою на зниження витрат підприємства, які пов'язані з процесами зберігання, транспортування і споживання матеріалів. Скорочення даних витрат здійснюється за допомогою безперервного обліку і контролю запасів. Система обліково-аналітичного забезпечення управління запасами входить в систему управління запасами, оскільки є інформаційним зв'язком, який забезпечує взаємодію між елементами системи управління запасами.

Обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами ґрунтується на єдності планування, обліку, аналізу і контролю, які формують загальний інформаційний простір.

Система обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами покликана здійснювати ряд найважливіших завдань на підприємстві:

- спостереження, оцінка і прогноз ліквідності та поточної платоспроможності

- визначення оптимального рівня запасів на підприємстві;

- нормування запасів;

- контроль за рівнем запасу;

- виявлення і аналіз відхилень норм і планових значень рівня запасу від фактичних;

- аналітичний розрахунок вигоди і збитків при впровадженні нових систем управління запасами.

В даний час вирішення питань облікового відображення операцій з виробничими запасами неможливо без використання принципів МСФЗ, як певної облікової концепції, в рамках якої досліджується сутність і зміст поняття виробничих запасів. Це обумовлено тим, що специфічне трактування виробничих запасів міжнародними стандартами багато в чому визначає методологію обліку конкретних фактів господарського життя і підхід до з'ясування реальної картини фінансового стану господарюючого суб'єкта в його фінансовій звітності.

В даний час тематика обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами для потреб управління підприємницькою діяльністю, на жаль, багатьма авторами не зачіпається, або розглядається частково. В останні роки виходять публікації, що розкривають питання вдосконалення обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів, в яких досліджуються численні питання реформування бухгалтерського та управлінського обліку, аудиту, побудови ефективного інструментарію економічного аналізу. Однак сьогодні особливе практичне значення набувають питання комплексного перетворення обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами відповідно до вимог сучасних концепцій управління.

Бухгалтерський облік є центральною складовою системи інформаційного забезпечення операцій з виробничими запасами. У зв'язку з цим слід дослідити методологічні основи фінансового обліку, основні методи якого застосовуються в системі обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами в частині управління підприємницькою діяльністю.

Методи фінансового обліку можуть мати відношення як до всіх компонентів системи обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами, так і тільки до деяких її складових.

Обліково-аналітичне забезпечення операцій з виробничими запасами є системним процесом дослідження економічної інформації з метою:

- відображення наявності та стану виробничих запасів, їх руху;
- об'єктивної оцінки досягнутого рівня ефективності використання виробничих запасів, а також його зміни в порівнянні з попереднім періодом, плановими і нормативними показниками;
- поліпшення фінансово-економічного стану підприємства: підвищення рентабельності, фінансової стійкості та платоспроможності;
- збору, переробки, зберігання і передачі інформації, необхідної для оперативного прийняття управлінських рішень, обліку, аналізу та контролю операцій з виробничими запасами.

Підготовка та обробка інформації про рух оборотного капіталу та про зовнішні і внутрішні умови є важливою частиною обліково-аналітичного забезпечення управління операціями з виробничими запасами, а отже, і управління підприємством. Обліково-аналітичне забезпечення операцій з виробничими запасами базується на різноманітній вихідній інформації.

Джерела інформації, необхідні для обліково-аналітичного забезпечення управління оборотним капіталом, слід розділяти на нормативно-планові, облікові та позаоблікові.

Первинний облік в системі обліково-аналітичного забезпечення займає одне з чільних місць, оскільки він є основним джерелом отримання інформації про факт здійснення тієї чи іншої господарської операції. Всі операції, пов'язані з надходженням, переміщенням, відпуском чи продажем виробничих запасів, повинні оформлюватися первинними документами. Документальне оформлення використання матеріальних, сировинних і паливних ресурсів є досить складним процесом, адже структура документообігу повинна бути такою, щоб забезпечувати вчасне надходження необхідної інформації як для обліку, так і для контролю та оперативного управління рухом виробничих запасів.

Міністерство статистики України Наказом № 193 від 21.06.96 р. "Про затвердження типових форм первинних документів з обліку сировини і

матеріалів” встановило наступний перелік документів з документування операцій, пов’язаних з рухом виробничих запасів [22].

Згідно цього наказу для обліку використання виробничих запасів використовуються наступні документи: М-8 та М-9 “Лімітно-забірна картка”; М-10 “Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів”; М-11 “Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів”; М-12 “Картка складського обліку матеріалів”; М-14 “Відомість обліку залишків матеріалів на складі”; М-16 „Матеріальний ярлик”; М-18 “Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу”; М-20 „Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей (бланк суворої звітності)”; М-21 „Інвентарний опис”.

Проведені дослідження показали, що основними напрямками вдосконалення документального оформлення використання виробничих запасів на підприємствах, що досліджувались є використання спеціалізованих галузевих форм документів, у яких всі реквізити мають бути чітко та послідовно заповненими; виведення з них певних нормативно-довідкових даних; максимальна автоматизація заповнення та обробки первинних документів, оскільки облік виробничих запасів – досить трудомістка ділянка облікової роботи. Тому належним чином оформлена первинна документація є запорукою подальшого правильного відображення в обліку операцій з використання виробничих запасів на підприємстві.

В сучасних умовах значно посилюються вимоги до бухгалтерського обліку та економічного аналізу в напрямі підвищення гнучкості, деталізації та оперативності одержуваної інформації про виробничі витрати з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення управління витратами виробництва сільськогосподарської продукції відіграє важливу роль в функціонуванні системи управління підприємством в цілому, оскільки надає інформацію щодо розмірів витрат, їх складових та факторів.

1.3.Методичні аспекти управління запасами сільськогосподарського підприємства

Сучасний стан виробництва вимагає розвитку нових підходів до удосконалення методології керування підприємством, насамперед керування процесом виробництва та ефективністю використання матеріальних запасів, основних фондів, трудових та фінансових ресурсів тощо.

Результатом цього удосконалення має стати зниження собівартості продукції, підвищення її конкурентоздатності та збільшення прибутку. Ці питання повинні розглядатися поруч із задачами підвищення якості й надійності продукції, збільшення обсягів її випуску, розробкою нових зразків техніки. Керівникам служб підприємства доводиться постійно здійснювати аналіз отриманих за звітний період результатів: оцінювати обсяги реалізації продукції, її собівартість, зіставляти планові витрати з отриманим результатом, визначати ефективність роботи окремих підрозділів та планувати роботу на наступний період. У зв'язку з цим керівнику недостатньо бути лише здібним організатором, мати гарні знання з економіки, технології виробництва, фінансів. Він повинен мати у своєму розпорядженні дієвий «інструментарій» по забезпеченню ефективного керування фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Ним є розроблений професіоналами пакет нормативних документів, що містить норми виробітку, норми витрат сировини та матеріалів на випуск одиниці продукції, норми використання устаткування, запасів, норми оборотних коштів тощо. Для автоматизації роботи на основі цих документів, створюються спеціалізовані програмні комплекси, які дають можливість оперативно здійснити оцінку ефективності результатів виробничо-господарських і фінансових служб. Вони також дозволяють, відповідно до потреб виробництва, формувати і оновлювати нормативну базу. Наявність нормативних методик і програмних комплексів дозволила б значно

скоротити витрати на впровадження сучасних методів керування агропромисловим виробництвом. Органічно в цю систему вписуються норми запасів матеріальних ресурсів та норми вкладених у них оборотних коштів.

Управління запасами є важливою складовою методології керування підприємством [10; 17], оскільки обсяг запасів істотно впливає на його фінансовий стан і фінансові результати. Забезпечити високий рівень якості продукції та надійність її поставок споживачам неможливо без створення оптимальної величини запасу готової продукції, а також запасів сировини, напівфабрикатів, матеріалів, продукції незавершеного виробництва та інших ресурсів, необхідних для безперервного функціонування виробничого процесу. Занижені запаси матеріальних ресурсів можуть призвести до витрат, пов'язаних з простоями, з незадоволеним попитом, до втрати прибутку і потенційних споживачів продукції. У той же час великий обсяг запасів спричинює підвищення амортизаційних відрахувань через створення додаткових складських приміщень для зберігання запасів, затрат на заробітну плату збільшеного бухгалтерського і складського персоналу (комірників, вантажників), збільшені комунальні платежі на освітлення, опалення складських приміщень тощо. До витрат на зберігання потрібно ще додати комерційні: податки на вкладений у запаси капітал, відсотки за кредит, страхування; витрати, викликані ризиком втрат внаслідок псування, старіння, продажу за зниженими цінами, уповільнення темпів споживання даного виду матеріальних ресурсів; втрати, пов'язані з втраченою вигодою від використання вкладених у виробничі залишки коштів у інші альтернативні напрямки.

Необхідно обов'язково враховувати витрати на виконання замовлень: витрати, що пов'язані з оформленням замовлення, телефонними переговорами, відрядженнями з укладання договорів поставки, прийманням замовлення, транспортні витрати. Ці додаткові витрати збільшують собівартість готової продукції і знижують її конкурентоспроможність на ринку товарів. Отже, метою управління запасами є досягнення задовільного

рівня обслуговування споживачів при мінімальних витратах на зберігання, оформлення замовлення, перевезення та страхування запасів.

Для ефективного управління запасами менеджера потрібно [43]:

- скласти перелік і визначити обсяг необхідних товарів;

- забезпечити наявність потрібних товарів на складі;

- обчислити втрати через їх відсутність;

- визначити оборотність запасів та долю неліквідних коштів в них;

- з'ясувати величину витрат на управління запасами;

- визначити прибутковість товарів протягом певного часу.

Відповідно до цих положень, розробляють моделі, які допомагають керівнику в прийнятті рішень. Найбільш поширеними є:

1. Модель із фіксованим обсягом замовлення. Її основним параметром є розмір замовлення. Зручно використовувати для управління запасами, які становлять основний прибуток підприємства і мають прогнозовані продажі. Результатом використання є економія витрат на утримання запасів на складі. Недоліком моделі є необхідність здійснення постійного контролю за наявністю запасів на складі;

2. Модель з фіксованим інтервалом часу замовлення. Використовують при управлінні прогнозованими товарами, що не є статтею основного прибутку підприємства і по відношенню до яких здійснюється періодичний контроль. Недоліком моделі є високий рівень накопичення запасів, що є причиною збільшення витрат на їх зберігання на складі;

3. Модель з встановленою періодичністю поповнення запасів до визначеного рівня. Застосовують при управлінні нестабільними та непрогнозованими запасами товарів, які приносять низькі прибутки. Є універсальною, орієнтована на роботу із значними коливаннями попиту і містить елементи попередніх моделей. Але необхідність у відстежуванні рівня запасів спричинює додаткові витрати на організацію постійного спостереження за станом величини запасів;

4. Модель «мінімум–максимум». Використовується тоді, коли витрати на оформлення замовлення і облік запасів настільки значні, що є спів розмірними до втрат від їх дефіциту. Модель керує лише двома рівнями запасів – мінімальним і максимальним;

5. Модель «філософія своєчасності». Скороченню витрат, що виникають у виробничому циклі, сприяють поставки товарів у момент виникнення потреби в їх використанні. Це дає можливість зменшити до мінімуму період перебування ресурсів на зберіганні та у виробництві, шляхом спрощення технологічного процесу або застосуванням більш ефективного процесу.

У результаті мінімізуються вкладення коштів у матеріали та сировину, скорочуються складські та загальновиробничі витрати, витрати на збереження та внутрішнє переміщення, зменшується ризик втрат якості матеріалів у процесі зберігання. Застосування даної моделі дає можливість також скоротити кількість постачальників кожного запасу зі зменшенням часу перемовин, мінімізувати роботу з паперами за рахунок використання довгострокових контрактів із споживачами, здійснювати оплату постачальникам відразу за декілька поставок, а не за кожен окрему.

Оскільки запаси є найбільш важливою частиною активів підприємства, то задача ефективного управління ними є однією з основних складових удосконалення керування підприємством у цілому. У кінцевому результаті будь-яка модель управління запасами має дати відповідь на два запитання: яким має бути обсяг продукції та коли потрібно її замовляти. Розмір замовлення, що відповідно до ситуації може змінюватися у часі, визначається оптимальною кількістю ресурсів, які необхідно поставити на момент розміщення замовлення. Воно залежить від типу контролю системи. Періодичний контроль стану запасів забезпечує нову поставку ресурсів у обсязі розміру замовлення через рівні проміжки часу. При неперервному контролі за станом запасів розміщення нового замовлення здійснюється у момент, коли його рівень досягає точки замовлення. Розмір та точка

замовлення визначаються з умови мінімізації функції сумарних витрат моделі управління запасами. Ці витрати складаються з витрат на придбання зберігання, оформлення, витрат від дефіциту та комерційних витрат.

Висновки до розділу 1

1. Управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки – це забезпечення та підтримування оптимальної кількості й видів фізичних ресурсів, необхідних для реалізації стратегічного плану організації.

Необхідність управління запасами пояснюється тим, що виробництво – це потік матеріальних ресурсів через процес, який змінює форму цих матеріалів, перетворюючи їх на готову продукцію. Оскільки запаси є одними із найбільш дорогих активів у сільськогосподарських підприємств, а їх вартість може складати до 50% від суми загального інвестованого капіталу, ефективне управління такими оборотними активами дає можливість суттєво зменшити витрати компанії, які можуть виникати внаслідок їх надлишку чи недостачі.

Ефективність управління виробничими запасами в системі фінансово-економічної безпеки підприємства підвищується внаслідок здійснення особливої фінансової політики, яка складається з аналізу динаміки розміру, складу й оборотності запасів, визначення мети формування запасів, необхідної кількості товарно-матеріальних цінностей тощо. Завдяки ефективному управлінню запасами з'являється можливість суттєво скоротити виробничий та операційний цикли, знизити рівень витрат на зберігання виробничих запасів, вивільнити кошти з господарського обороту (за рахунок зниження кількості запасів, які зберігаються з метою подальшого використання) та реінвестувати їх в інші активи.

2. Кожне сільськогосподарське підприємство може функціонувати лише за умови правильної організації облікового процесу, в тому числі обліку запасів, які забезпечують операційну діяльність підприємства і можливість продовження виробництва.

Вирішення проблем ефективного управління виробничими запасами аграрного товариства неможливо здійснити без повного оцінювання їх наявності, оптимальної кількості та ефективності використання, що потребує ефективних методів аналізу, тому дослідження та запровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності агроформувань передбачають удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами, що забезпечить керівників господарств необхідною інформацією задля прийняття виважених управлінських рішень.

Облікове забезпечення управління запасами містить систему бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку запасів, всіх господарських операцій пов'язаних з їх трансформацією та переміщенням, та відображення у фінансовій звітності. Облікові дані щодо стану та руху запасів складають основну інформаційну базу управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства.

Аналітичне забезпечення управління запасами ґрунтується на системі підходів, методів та моделей визначення нормативів запасів, оптимальних розмірів замовлень запасів або періодів часу між замовленнями, реальної вартості запасів, структури та динаміки запасів, ефективності їх використання, тощо. Аналітичне забезпечення управління запасами має відповідати вимогам контролю стану, якості, руху та ефективності використання запасів на підприємстві в цілому, та у окремих структурних підрозділах.

3. Сучасний стан сільськогосподарського виробництва вимагає розвитку нових підходів до удосконалення методології керування підприємством, насамперед керування процесом виробництва та

ефективністю використання матеріальних запасів, основних фондів, трудових та фінансових ресурсів тощо.

У зв'язку з цим керівнику служби економічної безпеки недостатньо бути лише здібним організатором, мати гарні знання з економіки, технології виробництва, фінансів, обліку, безпеки. Він повинен мати у своєму розпорядженні дієвий «інструментарій» по забезпеченню ефективного керування фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Ним є розроблений професіоналами пакет нормативних документів, що містить норми виробітку, норми витрат сировини та матеріалів на випуск одиниці продукції, норми використання устаткування, запасів, норми оборотних коштів тощо. Для автоматизації роботи на основі цих документів, створюються спеціалізовані програмні комплекси, які дають можливість оперативно здійснити оцінку ефективності результатів виробничо-господарських і фінансових служб. Вони також дозволяють, відповідно до потреб виробництва, формувати і оновлювати нормативну базу. Наявність нормативних методик і програмних комплексів дозволила б значно скоротити витрати на впровадження сучасних методів керування сільськогосподарським виробництвом. Органічно в цю систему вписуються норми запасів матеріальних ресурсів та норми вкладених у них оборотних коштів.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТОВ «ДНІПРО-Н»

2.1. Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарського стану СТОВ «Дніпро-Н»

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н» розташоване за адресою: 51606, Дніпропетовська обл., Верхньодніпровський район, с. Пушкарівка, вул. Ілляшевської, 28.

Підприємство є юридичною особою згідно законодавства України і здійснює свою діяльність з 2000 року. Форма власності – приватна.

Підприємство було зареєстроване у Верхньодніпровській районній державній адміністрації. Регістраційний номер: 12021050005000306.

Підприємство має самостійний баланс, розрахунковий та інший, включаючи валютний, рахунки в установах банку, круглу печатку зі своїм найменуванням, кутовий та інші штампи, фірмовий знак, бланки та інші реквізити.

Директор підприємства – Кукса А. І.

Головний бухгалтер – Кременчуцька І. В.

СТОВ «Дніпро-Н» спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур та розведенні тварин. В структурі товарної продукції переважають такі види культур: озима пшениця, гречка, кукурудза, ячмінь ярий, ячмінь озимий, овес, соняшник.

Підприємство веде бухгалтерський облік та складає фінансову звітність і подає її у встановленому порядку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО, інших нормативно-правових актів, наказу про облікову політику.

На підприємстві ведеться журнально-ордерна форма обліку.

На підприємстві налагоджена раціональна організація обліку, що сприяє формуванню достовірної, неупередженої інформації. Для кращого

ознайомлення із оцінкою майна та капіталу господарюючого суб'єкта на СТОВ «Дніпро-Н» розглянемо в таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Оцінка майна СТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 рр., тис. грн.

Види активів (майна)	20 16 р.	201 7 р.	201 8 р.	20 19 р.	2 020 р.	Відно шення у % 2020р. до 2016р.
Майно - усього	25 66,9	265 9,0	312 8,0	47 95,0	8 538,0	332,6 2
Необоротні активи	79 9,8	844, 0	749, 0	10 85,0	4 805,0	600,7 8
Основні засоби	75 0,8	807, 0	722, 0	10 16,0	4 732,0	630,2 6
Довгострокові біологічні активи	49 ,0	37,0	27,0	69 ,0	7 3,0	148,9 8
Оборотні активи	17 67,1	181 5,0	237 9,0	37 10,0	3 733,0	211,2 5
Оборотні виробничі фонди	81 9,3	107 1,0	166 8,0	24 91,0	2 823,0	344,5 6
Виробничі запаси	77 ,5	43,0	75,0	55 ,0	1 04,0	134,1 9
Фонди обігу	94 7,8	744, 0	711, 0	12 19,0	9 10,0	96,01
Готова продукція і товари	72 ,6	159, 0	67,0	18 5,0	6 02,0	829,2 0
Поточна дебіторська заборгованість	82 5,5	563, 0	641, 0	30 2,0	5 2,0	6,30
Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	49 ,7	22,0	3,0	73 2,0	2 56,0	515,0 9

Аналізуючи дані таблиці 2.1 можна зробити висновок, що активи СТОВ «Дніпро-Н» в вартісному вираженні в 2020 році, порівняно з 2016 роком, збільшились майже в 6 раз. Найбільші зміни відбулись в вартості

основних засобів, що відбулось завдяки оновленню машино-тракторного парку.

Також необхідно відмітити позитивну динаміку в зменшенні дебіторської заборгованості, яка в 2020 році в порівнянні з 2016 зменшилась на 819 тис. грн. Це пояснюється тим, що СТОВ «Дніпро-Н» перейшло на реалізацію готової продукції по факту або по попередньої оплати.

Таблиця 2.2

Оцінка капіталу ТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 рр., тис. грн.

Види пасивів (капіталу)	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення у % 2020 р. до 2016 р.
Капітал-усього	2 566,9	2659 ,0	312 8,0	479 5,0	853 8,0	332,62
Власний капітал	2 059,3	1798 ,0	231 9,0	320 1,0	409 6,0	198,90
Статутний капітал	1 9,1	19,0	7,0	7,0	7,0	36,65
Зобов'язання	5 07,6	861, 0	809, 0	159 4,0	444 2,0	875,10
Забезпечення наступних витрат і платежів	1 37,7	131, 0	353, 0	803 ,0	696 ,0	505,45
Довгострокові зобов'язання	2 35,8	181, 0	127, 0	334 ,0	329 4,0	1396,9 5
Поточні зобов'язання	1 34,1	549, 0	329, 0	457 ,0	452 ,0	337,06
Кредиторська заборгованість	1 03,0	137, 0	112, 0	171 ,0	142 ,0	137,86

Аналізуючи дані таблицю 2.2, яка дає оцінку капіталу товариства, необхідно зауважити, що питома вага власного капіталу і зобов'язань в структурі капіталу розподіляються порівну. В зобов'язаннях найбільшу питому вагу становить довгострокові кредити, тобто товариство активно позичає довгострокові гроші.

В додатку А наведено рух та функціональний стан основних засобів за 2016-2020 роки. З наведеного додатку можна зробити наступні висновки: вартість основних засобів за досліджуваний період збільшилась на 2,3 раз, що вказує на придбання СТОВ «Дніпро-Н» сучасної сільськогосподарської техніки. Також на це вказує показник оновлення в 2020 році, він склав 66%.

Наявність в товаристві застарілої техніки показує коефіцієнт придатності, він на кінець 2020 року становив 43,9 %, що майже на 8,0 % менше чим на початок (51,63).

Для дослідження фінансових результатів діяльності господарюючого суб'єкта на СТОВ «Дніпро-Н» необхідно розглянути дані, які наведені у додатку Б.

Виручка від реалізації в 2020 році в порівнянні з 2019 роком збільшилась на 2819 тис. грн, що в відносних показниках дорівнює 40%. Це пояснюється збільшенням закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію, а також збільшенням обсягів виробництва.

В операційних витратах найбільшу питому вагу займає собівартість виробленої продукції. В порівнянні з 2016 роком вона збільшилась у три рази. Основною причиною є збільшення товарного виробництва та змінна вартості сировини.

Чистий прибуток СТОВ «Дніпро-Н» на протязі останніх трьох років поступово збільшувався, на кінець 2020 року він становив 399,91 тис. грн.

З аналізу фінансових результатів діяльності товариства, можна зробити висновок що СТОВ «Дніпро-Н» має стійкий фінансовий фундамент для подальшого розвитку своєї діяльності.

Наступним кроком необхідно зробити аналіз оцінки фінансової стійкості СТОВ «Дніпро-Н», які наведені у додатку В.

Показник фінансової автономії - один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Він дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок

власних фінансових ресурсів. У СТОВ «Дніпро-Н» коефіцієнт дорівнює 0,48, то це означає, що товариство здатне профінансувати 48% активів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу показник вказує на рівень левереджа компанії. Левередж означає використання фінансових інструментів або позикового капіталу з метою підвищення потенційної рентабельності інвестицій. У компанії, в якій сума позикового капіталу є значно вищою власного, рівень левереджа високий. У свою чергу, таке явище свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Варто зауважити, що залучення позикового капіталу дозволяє забезпечити ріст компанії. Тому значна частина підприємств стабільно працює в умовах використання позикових коштів.

Розрахунок показника концентрації позикового капіталу проводиться шляхом ділення поточних і довгострокових зобов'язань компанії на суму активів. Цей індикатор демонструє, яка частина активів підприємства фінансується за рахунок зобов'язань.

СТОВ «Дніпро-Н» активно користується довгостроковими кредитами, але показник концентрації позикового капіталу в межах норми (0,52).

Проаналізувавши дані додатку Д можна зробити висновок, що СТОВ «Дніпро-Н» ліквідне, платоспроможне і в тому числі чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на підприємстві в 2020 році на 5826,4 тис. грн. в порівнянні з 2016 роком і становить 8224,0 тис. грн., що є позитивною зміною для діяльності підприємства.

Для дослідження оцінки ділової активності господарюючого суб'єкту на СТОВ «Дніпро-Н» потрібно переглянути дані, які наведені у додатку Ж.

Аналізуючи дані додатку Ж можна зробити висновок, що у СТОВ «Дніпро-Н» ділова активність на достатньому рівні. Всі досліджувані показники мають позитивну тенденцію на протязі п`яти років.

І насамкінець необхідно зробити комплексну рейтингову оцінку аналізу даних фінансового стану господарюючого суб'єкту на СТОВ «Дніпро-Н», які наведені у додатку К.

Проаналізувавши дані додатку К можна зробити висновок, що у СТОВ «Дніпро-Н» протягом п'яти років підсумковий рейтинг фінансового стану за шкалою має значення А, тобто рейтинг фінансового стану є найвищий і необхідно також сказати, що підприємство в достатній кількості забезпечене необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності.

2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»

Економічний розвиток держави безпосередньо залежить від стабільного функціонування підприємств, збільшення їх економічного потенціалу в умовах ринкових відносин.

Досвід свідчить, що організація сучасної підприємницької діяльності потребує створення надійної служби безпеки підприємства в умовах існування ризиків.

Найбільш поширеними ризиками в даний час є:

- загроза втрати майна;
- незадовільний стан економічної безпеки підприємства (наявність фактів недостачі, можливість вільного несанкціонованого доступу сторонніх осіб до документів, матеріальних цінностей і т. п.);
- загрози працівникам фізичною розправою.

Крім того, створення служби безпеки може бути обумовлено:

- необхідністю постійного або тимчасового фізичного супроводу або охорони окремих осіб підприємства;

- бажанням створити умови тотального контролю діяльності працівників.

При наявності таких передумов керівник підприємства визначає основні напрями забезпечення безпеки підприємства та результат, якого необхідно досягти, тобто визначає політику безпеки.

Служба фінансово-економічної безпеки підприємства – це штатний структурний підрозділ підприємства, який підпорядковується безпосередньо його керівникові (власнику) і організовує у взаємодії з іншими структурними підрозділами розроблення, реалізацію та контроль виконання захисних заходів щодо фінансово-економічних інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Організаційна структура служби фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» відповідає та ґрунтується на певних принципах:

- 1) адаптивність (здатність пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі);
- 2) гнучкість, динамізм (здатність швидко реагувати на зміни чинників зовнішнього середовища);
- 3) адекватність (постійна відповідність організаційної структури параметрам керованої системи);
- 4) спеціалізація (функціональна замкнутість структурних підрозділів, обмеження та конкретизація сфери діяльності кожної керуючої ланки);
- 5) оптимальність (налагодження раціональних зв'язків між рівнями та ланками управління);
- 6) оперативність (недопущення незворотніх змін у керованій системі за час прийняття рішення);
- 7) надійність (гарантованість достовірності передавання інформації);
- 8) економічність (відповідність витрат на утримання органів управління можливостям організації);

9) простота (легкість розуміння та пристосування до даної форми управління та участі у реалізації мети організації).

Оскільки СТОВ «Дніпро-Н» є господарством середніх масштабів за обсягом фінансово-економічної діяльності, воно має два підрозділи, що забезпечують фінансово-економічну безпеку: підрозділ інформаційно-аналітичного забезпечення та підрозділ охорони. В відділі фінансово-економічної безпеки працює 6 особи. (рис.2.1).

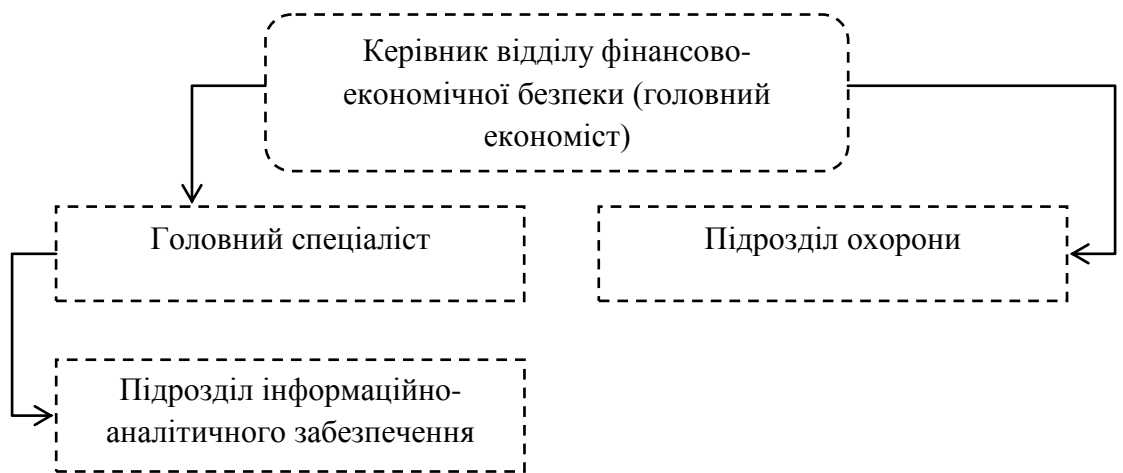

Рис.2.1. Структура відділу фінансово-економічної безпеки
СТОВ «Дніпро-Н»

Підрозділ охорони забезпечує: охорону будівель та приміщень, обладнання та майна, керівництва та персоналу, заходів, що проводить господарство, перевезень матеріально-технічних цінностей, фінансових коштів; забезпечує контроль відвідувачів та транспорту.

Підрозділ інформаційно-аналітичного забезпечення здійснює:

- збір, та систематизацію необхідної інформації;
- аналіз та оцінку рівня фінансово-економічної безпеки; прогнозування стану елементів зовнішнього і внутрішнього середовища господарства та рівня його фінансово-економічної безпеки;
- підтримку прийняття рішень у сфері фінансово-економічної безпеки.

Головною метою діяльності відділу фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» є захист його фінансово-економічних інтересів та запобігання фінансовій, матеріальній та нематеріальній шкоді, яку може завдати дія зовнішніх і внутрішніх загроз.

Загальними функціями відділу фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» є:

- організація захисту його фінансово-економічних інтересів;
- моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища;
- прогнозування загроз зовнішнього та внутрішнього середовища;
- розроблення планів заходів з забезпечення фінансово-економічної безпеки господарства;
- оцінка ризику альтернативних управлінських рішень;
- інформаційне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою господарства: організація спеціального діловодства та пошук (добування) необхідної інформації;
- контроль за виконанням планових заходів з забезпечення фінансово-економічної безпеки господарства;
- оцінка ефективності управлінських рішень у сфері фінансово-економічної безпеки.

Основними завданнями відділу фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського товариства є:

- забезпечення збереження, ефективного використання та нарощування фінансових, матеріальних, інформаційних ресурсів, об'єктів інтелектуальної власності та персоналу;
- своєчасне виявлення, нейтралізація чи мінімізація реалізації загроз фінансово-економічним інтересам господарства; причин і умов, що можуть завдати фінансового, матеріального і морального збитку господарству, порушення його нормального функціонування і розвитку;
- аналіз і оцінка рівня фінансово-економічної стійкості, ступеня захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз;

- створення умов для максимально можливого відшкодування і локалізації збитків, нанесених реалізацією загроз;
- добування необхідної інформації для вироблення оптимальних управлінських рішень у питаннях стратегії і тактики діяльності господарства;
- забезпечення захисту відомостей, що вважаються комерційною таємницею господарства: запобігання несанкціонованого доступу до них; виявлення і локалізація можливих каналів витоку конфіденційної інформації;
- забезпечення безпеки за здійснення всіх видів діяльності, включаючи зустрічі, переговори й наради у рамках ділового співробітництва господарства з іншими партнерами;
- аналіз і оцінка ефективності заходів, спрямованих на захист фінансово-економічних інтересів підприємства.

Функції, права, повноваження та відповідальність керівника та працівників відділу фінансово-економічної безпеки узагальнені в їхніх посадових інструкціях.

Результат діяльності відділу фінансово-економічної безпеки проводиться за оцінкою стану складових відділу фінансово-економічної безпеки по окремих її складових шляхом порівняння розрахункових значень показників з реальними величинами. Оцінка стану фінансово-економічної діяльності представляє об'єктивну інформацію про стан фінансово-економічної діяльності підприємства, кадрову забезпеченість підприємства, забезпечення та розвиток інтелектуального потенціалу господарства, виявляє стан захищеності інформаційної складової, що є важливою ланкою господарювання, характеризує діяльність підприємства на якісному, новому рівні, дозволяє приймати певні управлінські рішення стосовно подальшого його функціонування.

У сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н» оцінка рівня фінансово-економічної безпеки проводиться по таких складових як:

Фінансова складова. Її оцінювання можна здійснити на основі аналізу фінансової стійкості, ступінь якої визначається, достатністю оборотних коштів для здійснення виробничо-збутової діяльності.

Цей показник розраховується за формулами:

$$E_e = BK - A1 \quad (2.1)$$

$$\pm E_c = E_e - Z \quad (2.2)$$

де BK – власний капітал,

A1 – необоротні активи

Z - величина запасів (сума рядків 1100 та 1110 форми № 1)

$\pm E_T$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик (K):

$$\pm E_T = (E_e + K) - Z \quad (2.3)$$

де K – довгострокові зобов'язання (сума рядків 1510 та 1515 ф. № 1)

$\pm E_H$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також довго-, середньо- і короткострокових кредитів і позик (K_T):

$$\pm E_H = (E_e + K_T + K) - Z \quad (2.4)$$

де K_T - короткострокові кредити банків (рядок 1600 форми № 1)

Після проведення аналізу фінансової складової за наведеними вище показниками, ми отримали результат і для проведення розрахунку інтегрального показника економічної безпеки господарства умовно присвоюємо до нього абсолютний рівень значення 1. Підприємство для фінансування своєї діяльності вдається до короткострокових кредитів: $\pm E_c < 0$, $\pm E_T < 0$, $\pm E_H \geq 0$; , тобто рівень фінансової безпеки підприємства – критичний

Наступною складовою фінансово-економічної безпеки є інформаційна, вона аналізується на основі обчислення значень коефіцієнтів: суперечності інформації, коефіцієнта точності інформації та коефіцієнта повноти, ці показники обчислюються наступним методом:

- коефіцієнт точності інформації (K_T) – розраховується як відношення обсягу релевантної інформації (K_p) до загального обсягу інформації, яка є в розпорядженні особи, що ухвалює рішення (K_3):

$$K_T = \frac{K_p}{K_3} \quad (2.5)$$

- коефіцієнт суперечності інформації (K_c) – розраховується як відношення кількості незалежних свідочств на користь ухвалення рішення ($K_{нс}$) до загальної кількості незалежних свідочств у сумарному обсязі релевантної інформації ($K_{нсп}$):

$$K_c = \frac{K_{нс}}{K_{нсп}} \quad (2.6)$$

- коефіцієнт повноти інформації (K_n) – розраховується як відношення обсягу інформації, яка є в розпорядженні особи, що ухвалює рішення (K_3), та обсягу інформації, необхідної для ухвалення обґрунтованого рішення ($K_{гр}$):

$$K_n = K_3 / K_{гр} \quad (2.7)$$

Рівень інформаційної безпеки визначається як добуток коефіцієнтів:

$$K_{іб} = K_n \times K_c \times K_T \quad (2.8)$$

Оцінивши рівень інформаційної безпеки та визначивши добуток вищезазначених коефіцієнтів, ми отримали таке значення показника рівня інформаційної безпеки господарства як 0,66 тобто середній рівень безпеки, і для подальшого розрахунку інтегрального показника умовно присвоюємо йому 2 (середній) рівень значення.

Інтелектуальна складова відповідає за охорону сукупності прав на інтелектуальну власність, а також на використання зібраних знань і професійного досвіду робітників суб'єкта господарювання.

Оцінка рівня інтелектуальної складової, що являє собою одну із важливих ланок фінансово-економічної безпеки визначається шляхом розрахунку таких коефіцієнтів:

- інтелектуальна озброєність ($K_{іо}$):

$$K_{io} = \frac{V_{in}}{O}, \quad (2.9)$$

де V_{in} – вартість інтелектуальної власності, до якої можна віднести вартість винаходів, корисних моделей, промислових зразків, товарних знаків, знаків обслуговування, тощо.

- коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства (K_{kv}):

$$K_{kv} = \frac{\sum_{i=1}^n Y}{O}, \quad (2.10) \text{ де } \sum_{i=1}^n Y \text{ – сукупна}$$

величина кваліфікаційно-освітнього рівня працівників, тобто кількість працівників, що мають вищу та середню освіту;

O – загальна чисельність працівників підприємства;

- норма доходності співробітників підприємства від використання інтелектуальної власності (K_{∂}), тис. грн:

$$K_{\partial} = \frac{D_{in}}{O}, \quad (2.11)$$

де D_{in} – дохід, який одержує підприємство від використання інтелектуального потенціалу.

Для підприємств аграрної сфери діяльності використовуються такі вагові коефіцієнти: $K_{kv} - 0,5$, $K_{io} - 0,25$, $K_{\partial} - 0,25$.

Провівши аналіз інтелектуальної складової в досліджуваному господарстві, ми отримали такі значенні коефіцієнтів: $K_{\partial} = 3$; $K_{kv} = 4$; $K_{io} = 1$, застосувавши коефіцієнти для підприємств, які проводять свою фінансово-економічну діяльність в аграрному секторі, отримали об'єктивний умовний рівень і присвоюємо йому 3 – задовільне.

Кадрова складова характеризує кадрову забезпеченість підприємства. Розрахунок рівня безпеки для кадрової складової виконується за такими показниками:

- коефіцієнт плинності кадрів (K_{Π}):

$$K_{\Pi} = \frac{\sum \text{Ч}_y}{O}$$

(2.12)

де Ч_y – кількість працівників, які були звільнені або скорочені за розрахунковий період;

O – загальна чисельність працівників підприємства.

- коефіцієнт фізичного старіння кадрів ($K_{\text{в}}$):

$$K_{\text{в}} = \frac{O_{\text{в}}}{O} \quad (2.13)$$

де $O_{\text{в}}$ – кількість працівників, які за віком фізично старі, старі їх знання та кваліфікація;

- фондоозброєність працівників (Φ_o), тис. грн.;

- фондоозброєність працівників підприємства фондами невиробничого призначення ($\Phi_{\text{но}}$), тис. грн.;

Для підприємств аграрної сфери діяльності можна використати такі вагові коефіцієнти: $K_{\Pi} - 0,25$, $K_{\text{в}} - 0,2$, $\Phi_o - 0,35$; $\Phi_{\text{но}} - 0,2$.

Провівши аналіз кадрової складової та застосувавши коефіцієнти для аграрних підприємств, її характеризуючі показники в сільськогосподарському товаристві «Дніпро-Н» є такими: $K_{\Pi} = 1$; $K_{\text{в}} = 0,8$; $\Phi_o = 1,4$; $\Phi_{\text{но}} = 0,4$, отримує оцінку 3,6 відносна оцінка становить 0,9.

Техніко-технологічна складова характеризує ступінь відповідності застосовуваної на підприємстві техніки та технології сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів. Для оцінки рівня безпеки за цією складовою використовуються показники, які характеризують технічний і технологічний потенціал підприємства:

– частка продукції підприємства, що перевершує та відповідає кращим аналогам в Україні ($K_{\text{п.прод.}}$);

– частка технологічного устаткування, що відповідає кращим державним аналогам ($K_{\text{п.т.}}$);

– частка продукції, що випускається підприємством, яка захищена патентами ($K_{пат.прод.}$).

Застосовуючи формулу середньо зваженості та використавши вагові коефіцієнти $K_{П} - 0,25$, $K_{в} - 0,2$, $\Phi_{о} - 0,35$; $\Phi_{но} - 0,2$ для аграрних підприємств, визначили рівень техніко-технологічної безпеки за узагальненим коефіцієнтом, і показнику техніко-технологічної безпеки присвоюється задовільний – 3,25 рівень.

Наступною складовою фінансово-економічної безпеки є політико-правова складова, яка визначається за такими показниками:

– питома вага одержаних і сплачених штрафних санкцій в загальній сумі зобов'язань за господарськими договорами підприємства ($K_{ш}$);

– частка витрат на юридичне забезпечення діяльності підприємства в структурі його загальних витрат ($K_{в.юр.}$);

– питома вага судових й арбітражних справ у загальній сумі господарських договорів підприємства ($K_{с.ар.}$);

– частка виграних судових й арбітражних справ у загальній кількості юридичних справ, що розглядалися ($K_{вю}$).

Розрахувавши вищенаведені показники та застосовувавши вагові коефіцієнти для аграрних підприємств: $K_{П} - 0,25$, $K_{в} - 0,2$, $\Phi_{о} - 0,35$; $\Phi_{но} - 0,2$, ми можемо присвоїти показнику політико-правової складової коефіцієнт 2,5.

Інноваційна складова характеризує функціонування діяльності підприємства на якісно новому рівні, тобто підприємство має прогресивні, якісно нові зміни, що безперервно виникають у часі та просторі. Дана складова визначається за допомогою нижченаведених показників:

– коефіцієнт впровадження нових інноваційних видів продукції ($K_{i.n.}$):

$$K_{i.n.} = \frac{N_{i.n.}}{N_{з.n.}}, \quad (2.14)$$

де $Ni.n.$ – кількість інноваційних видів продукції, що випускаються підприємством;

$Nз.n.$ – загальна кількість видів продукції, що випускається підприємством;

– частка інноваційних підходів, які використовуються у виробничому, управлінському та обслуговуючому процесі ($K^{i.nid.}$):

$$K^{i.nid.} = \frac{\sum B_i}{\sum B_n}, \quad (2.15)$$

де $\sum B_i$ – сума витрат на інновації;

$\sum B_n$ – загальна сума витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Проаналізувавши показники інноваційної складової та застосувавши до їх результатів вагові коефіцієнти для аграрних підприємств $Ki.n.$ - 0,5, $Ki.nid.$ - 0,5 присвоюємо 1 – критичний рівень, що означає малу інноваційну розвиненість господарства.

Екологічна складова характеризується дотриманням екологічних норм технології та випуску продукції, мінімізацією втрат підприємства від забруднення навколишнього середовища.

Індикаторами екологічної складової економічної безпеки являються, з одного боку, нормативи ГДК шкідливих речовин, установлені національним законодавством, а з другого - аналіз ефективності заходів забезпечення такої екологічної складової.

Пропонується розрахувати наступні показники:

- коефіцієнт безпечності продукції ($K_{б.п.}$):

$$K_{б.п.} = P_c / P_3, \quad (2.16)$$

де P_c – виручка від реалізації сертифікованої продукції, грн.;

P_3 – загальна виручка від реалізації продукції, грн.

- коефіцієнт забруднення середовища (K_3)

$$K_3 = V_{\text{ек.з.}} / V_3 \quad (2.17)$$

де $V_{\text{ек.з.}}$ – розмір екологічних зборів, грн.;

V_3 – загальна сума витрат підприємства, грн.

- коефіцієнт захисту середовища ($K_{\text{зах}}$)

$$K_{\text{зах}} = V_{\text{ек.м.}} / V_3 \quad (2.18)$$

- де $V_{\text{ек.м.}}$ – витрати на екологію (очисні споруди, переробка відходів, захист ґрунтів), грн.;

- V_3 – загальна сума витрат підприємства, грн.

Для підприємств аграрної сфери діяльності як правило використовують такі вагові коефіцієнти: $K_{\text{б.п}}$ - 0,5, K_3 - 0,25, $K_{\text{зах}}$ – 0,25.

Вищезазначені показники показують незадовільний стан екологічної складової та опираючись на них ми присвоюємо господарству незадовільний – 1,75 рівень екологічної безпеки .

Силова складова оцінюється за нижченаведеними показниками:

– частка витрат на охорону підприємства в структурі загальних витрат ($K_{\text{в.ох.}}$):

– забезпеченість працівників підприємства службою

охорони ($K_{\text{сб}}$):

Застосовуючи формулу середньо зваженості визначення рівня силовій безпеки за узагальненим коефіцієнтом та використовуючи вагові коефіцієнти: $K_{\text{в.ох.}}$ - 0,5, $K_{\text{сб}}$ - 0,5 для підприємств що ведуть свою діяльність в аграрній сфері, силовій безпеці господарства можна присвоїти низький – 1 рівень безпеки.

Провівши оцінку складових економічної безпеки, на основі визначених узагальнюючих показників за кожною складовою, ми визначаємо комплексний показник безпеки СТОВ «Дніпро-Н».

З метою розрахунку інтегральної оцінки економічної безпеки, ми також розраховуємо відносні оцінки безпеки підприємства за кожною складовою безпеки. Відносна оцінка безпеки за відповідною складовою

розраховується відношенням фактичного рівня безпеки до максимального рівня безпеки відповідної складової. Результати розрахунку представлені в таблиці 2.3.

Для наочності результатів оцінювання економічної безпеки ми подаємо їх у вигляді діаграми, де радіус-вектори чітко характеризують рівні складових фінансово-економічної безпеки (рис 2.2).

На основі рисунку 2.2 схеми областей економічної безпеки підприємства ми можемо зробити наступні висновки: чим ближче значення оцінки до одиниці, тим вищий рівень економічної безпеки. Оцінка нижче 0,5 свідчить про ослаблення економічної безпеки підприємства. Аналіз окремих складових дає можливість встановити звідки надходять загрози.

Так СТОВ «Дніпро-Н» необхідно приділити увагу фінансовій (0,4), інтерфейсній (0,2) та екологічній безпеці.

Таблиця 2.3

Оцінка економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» за 2020 рік

Назва складової безпеки	Максимальний рівень	Фактичний рівень	Віднос на оцінка
Фінансова	5	1	0,2
Інформаційна	3	2	0,66
Інтелектуальна	4	3	0,75
Кадрова	4	3,6	0,9
Техніко-технологічна	4	3,25	0,81
Політико-правова	3	2,5	0,83
Інноваційна	4	1	0,25
Екологічна	2	1,75	0,88
Силова	3	1	0,33

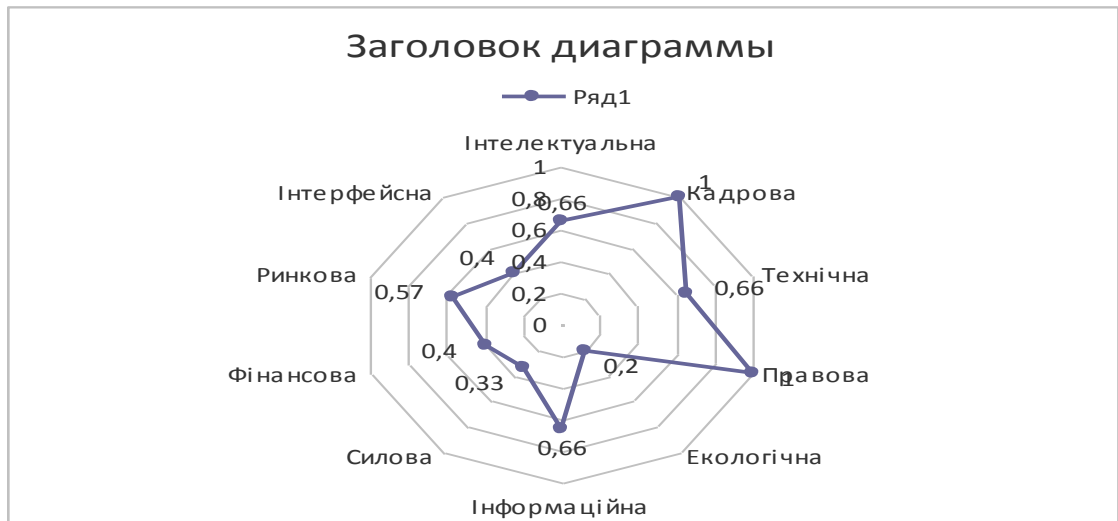

Рис. 2.2. Схема областей економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»

2.3. Організація облікового-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами

В інформаційній системі аграрного підприємства лівая частка припадає на обліково-аналітичну інформацію. Обліково-аналітична інформація є інформаційним ресурсом управління системою безпеки підприємства, вона утворюється в процесі реалізації трьох функцій управління: обліку, аналізу та синтезу. При цьому облік є базою для аналізу, а результати аналізу, у свою чергу, є підставою для проведення синтезу та надання відомостей потенційному користувачеві цієї інформації

Облікове забезпечення є складовою інформаційного забезпечення підприємства і представляє собою цілісну інформаційну систему, мета якої - забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів з метою прийняття інформаційно обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

За розрахунками науковців питома вага обліково-аналітичної інформації в системі інформаційного забезпечення діяльності суб'єкта господарювання становить близько 70% від загального обсягу економічної інформації [39]. Однак, крім облікової інформації для забезпечення системи управління необхідна нормативно-правова, методична, технічна, організаційна, аналітична та іншого роду інформація, яка в сукупності може розглядатися як інформаційно-довідкова інформація і, в свою чергу, є невід'ємною ланкою підрозділу інформаційної безпеки, що є складовою фінансово-економічної безпеки.

Науковці переважно трактують термін «обліково-аналітичне забезпечення» як процес збору інформації за рахунок обліку та аналізу для цілей управління. Виходячи з цього, під обліково-аналітичним забезпеченням управління фінансовою безпекою аграрних підприємств ми розуміємо процес збору, підготовки, реєстрації та опрацювання обліково-аналітичної інформації та прийняття на її основі управлінських рішень, спрямованих на забезпечення захисту фінансових інтересів підприємств на всіх рівнях його фінансових відносин від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. Звідси можна сформулювати основні функції обліково-аналітичного забезпечення системи управління фінансовою безпекою підприємств:

1. Інформаційна – забезпечення системи управління інформацією про фінансово-господарську діяльність підприємства.
2. Облікова – достовірне та повне відображення фактів господарської діяльності підприємств.
3. Аналітична – здійснення на підставі даних обліку й звітності оцінки та рівня фінансової безпеки підприємств.

Загалом зміст обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки визначається низкою факторів, серед яких галузеві особливості діяльності аграрних підприємств, організаційно-правова форма функціонування, обсяг і ступінь диверсифікації фінансово-господарської діяльності, інші об'єктивні та суб'єктивні фактори. Формування ефективної системи обліково-аналітичного

забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств передбачає виконання комплексу завдань. На нашу думку, до них необхідно віднести:

- достовірне та повне відображення в обліку та звітності даних, необхідних для оцінки стану та рівня фінансової безпеки підприємств;
- розробку критеріїв та порядку оцінки якості інформації, що створюється в системі обліку й аналізу для ідентифікації та оцінки ризиків і загроз;
- визначення індикаторів фінансової безпеки підприємств та розробку системи моніторингу фінансової безпеки; - діагностику фінансового стану підприємств з метою упередження фінансових ризиків, ідентифікації небезпек і загроз;
- прийняття управлінських рішень щодо доцільності діяльності з урахуванням виявлених загроз і небезпек;
- розробку заходів, спрямованих на забезпечення фінансової безпеки підприємства, як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді та контроль за їх виконанням.

Головною метою облікового забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання є надання достовірної інформації для управління економічними процесами підприємства при виборі напрямів підтримання його безпеки та стійкого розвитку. Основними завданнями здійснення облікового забезпечення є: діагностика фінансово-економічного аналізу підприємства з метою упередження його неспроможності (банкрутства); оцінка стану безпеки та фінансової надійності потенційних партнерів підприємства; підготовка інформації для прийняття управлінських рішень відносно співпраці з партнерами в умовах виявлених загроз та небезпек; ідентифікація ризиків і пов'язаних з ними потенційних загроз; мінімізація ризиків пов'язаних з недостовірною обліковою інформацією; забезпечення захисту отриманої інформації, яка відноситься до комерційної таємниці підприємства [80].

На облікове забезпечення інформаційної складової фінансово-економічної безпеки підприємства впливає систематизованість облікової діяльності, своєчасність обліку тобто будь-яка операція повинна бути задокументована в момент її здійснення, а якщо це неможливо, то відразу після завершення операції, повнота обліку, точність і об'єктивність обліку, економічність і раціональність обліку, врахування галузевих особливостей діяльності підприємства, та інші фактори.

Механізм облікового забезпечення фінансової безпеки підприємства здійснюється через інформаційну безпеку, шляхом збирання інформації, узагальнення її, надання користувачам з метою оцінки рівня та стану фінансової безпеки підприємства.

Забезпечення взаємодії структурних підрозділів здійснюється за допомогою системи облікового забезпечення, яка відображає реагування суб'єкта господарювання на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Система облікового забезпечення, на нашу думку, є сукупністю взаємопов'язаних обліків фінансового, управлінського та податкового, що утворюють єдину цілісність.

Системи обліку містять конфіденційну інформацію, яка має бути захищеною в будь-який час. Наслідки несанкціонованого доступу можуть бути руйнівними при заміні або повній втраті даних внаслідок навмисних або випадкових дій певних осіб.

В СТОВ «Дніпро-Н» облікове забезпечення, зокрема бухгалтерський облік здійснюється комбіновано в ручній та автоматизованій формі. Слід відзначити, що організація роботи бухгалтерів проводиться за функціональною ознакою й комплексно охоплює в єдиній системі бухгалтерський, фінансовий, управлінський, податковий облік та звітність.

Дослідження схеми руху обліково-аналітичного забезпечення залежно від виду інформації (облікова або аналітична) дозволяє визначити відмінності в групах користувачів. Інформація фінансового обліку використовується зовнішніми і внутрішніми користувачами. Зовнішні

користувачі використовують переважно узагальнену інформацією, яка надається у вигляді показників фінансової звітності. Внутрішні користувачі приймають рішення на основі поточної інформації фінансового обліку, а також даних управлінського обліку. Аналітична інформація найчастіше застосовується для аналізу фінансового стану та фінансово-економічної діяльності з метою визначення відхилень в поточній діяльності та прийняття рішень на майбутнє. Аналіз фінансово-економічного стану є важливою процедурою в обліково-аналітичному забезпеченні, адже він надає та показує об'єктивну та достовірну інформацію про діяльність підприємства в цілому.

На СТОВ «Дніпро-Н» виробничі запаси складаються із матеріалів, запасних частин, паливо, мастильних матеріалів, посадкового насіння, добрив. Задля отримання деталізованої інформації, для управління запасами за їх окремими процесами і видами, організовується аналітичний облік. З цією метою до окремих синтетичних рахунків відкриваються рахунки аналітичного обліку. Для ведення аналітичного обліку відкриваються аналітичні рахунки, на яких відображаються окремі типи чи назви певних виробничих запасів. Дані рахунки забезпечують докладну характеристику виробничих запасів на підприємстві. Аналітичний облік ведеться як в натуральному так і грошовому вимірнику.

Бухгалтер матеріального відділу СТОВ «Дніпро-Н» веде аналітичний облік із застосуванням комп'ютерної техніки. Комірник кожні 10 днів після оприбуткування прибуткових ордерів здає їх до бухгалтерії, після чого бухгалтер заносить їх до комп'ютеру, а в кінці кожного місяця заносить витрати виробничих запасів по кожному виду окремо. Програма на комп'ютері автоматично формує оборотно-сальдову відомість по певному субрахунку виробничих запасів.

На СТОВ «Дніпро-Н» аналітичні рахунки групуються за групами, а саме за майстрами відповідного цеху, матеріально-відповідальними особами.

Всі матеріали підприємства закріплені за матеріально-відповідальними особами в особі яких виступають майстри цеху (наприклад майстер цеху ремонту машино-тракторного парку).

Облік паливно-мастильних матеріалів та запасних частин ведеться окремо по кожному водію, за допомогою встановленому технічному засобу комірник здійснює контроль за використанням певного виду палива (бензин, дизельне паливо, мастила).

Підприємство здійснює закупку матеріалів як за готівковим так і безготівковим розрахунком, надходження яких здійснюється від постачальників або підзвітних осіб.

Надходження від постачальника оформлюється такими первинними документами:

- рахунок-фактура;
- накладна, товаро-транспортна накладна;
- податкова накладна (з податку на додану вартість);
- видаткова накладна;
- товарний чек
- платіжна вимога доручення.

На основі первинного документа від постачальника, бухгалтер матеріального відділу оприбутковує виробничі запаси на основний склад, оформлюючи надходження прибутковим ордером. Накладна на переміщення оформлюється у тому випадку, якщо з основного складу відпускають виробничі запаси на потреби відповідного цеху підприємства.

Основними первинними документами, які складаються на СТОВ «Дніпро-Н» при вибутті запасів є:

- лімітно-забірна картка (ф. № М-8);
- акт-вимога на заміну (ф. № М-10);
- накладна на відпуск (ф. № М-11).

СТОВ «Дніпро-Н» лімітно-забірні картки використовує для документального оформлення відпуску матеріалів, які витрачаються при

наданні виробничої послуги, а також для здійснення поточного контролю за дотриманням встановленого ліміту відпуску матеріалів. Лімітно-забірні картки слугують виправдувальними документами для здійснення виробничих запасів зі складу. Дані картки виписуються комірником підприємства у двох примірниках. Один примірник до початку місяця передається в бухгалтерію для списання, а другий залишається у комірника.

За лімітно-забірною картою на підприємстві ведеться також облік виробничих запасів, які не були використані у виробництві і повернуті на склад. У разі повернення виробничих запасів інші додаткові документи не оформлюються.

На підставі нарядів, договорів, та інших документів і письмового розпорядження керівника СТОВ «Дніпро-Н» здійснюється відпуск матеріалів на сторону та документально оформлюється накладними на відпуск матеріалів на сторону.

Накладна на відпуск матеріалів виписується у двох примірниках на підставі контракту (договору), нарядів, інших документів і підписується керівником підприємства.

Перший примірник надається одержувачу матеріальних цінностей і слугує супровідним документом для оприбуткування, другий залишається на складі підприємства і є підставою для списання матеріальних цінностей.

На підприємстві документообіг організований так, щоб забезпечити вчасне надходження необхідної інформації до бухгалтерії. Всі первинні документи, які надходять до бухгалтерії, підлягають перевірці за змістом операції і за правильністю їх оформлення.

Бухгалтерія у встановленні терміни здійснює обробку і приймання первинних документів на матеріали, сировину тощо. Всі документи перевіряються і сортуються.

Для підприємства є характерний сортовий варіант обліку. Після збирання первинних документів на кожен вид виробничих запасів відкривається картка аналітичного обліку, де їх обліковують в грошовому і

натуральному вираженні. В кінці звітної періоду складаються оборотні відомості аналітичного обліку. Обороти і залишки по ним порівнюються з даними карток складського обліку.

Висновки до розділу 2.

1. СТОВ «Дніпро-Н» спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур та розведенні тварин. В структурі товарної продукції переважають такі види культур: озима пшениця, гречка, кукурудза, ячмінь ярий, ячмінь озимий, овес, соняшник.

Підприємство веде бухгалтерський облік та складає фінансову звітність і подає її у встановленому порядку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО, інших нормативно-правових актив, наказу про облікову політику.

Проаналізувавши комплексну рейтингову оцінку аналізу даних фінансового стану можна зробити висновок, що у СТОВ «Дніпро-Н» протягом п'яти років підсумковий рейтинг фінансового стану за шкалою має значення А, тобто рейтинг фінансового стану є найвищий і необхідно також сказати, що підприємство в достатній кількості забезпечене необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності.

У сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н» оцінка рівня фінансово-економічної безпеки проводиться по таких складових як: фінансова складова, інформаційна, інтелектуальна, кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інноваційна, екологічна, силова.

СТОВ «Дніпро-Н» необхідно приділити увагу фінансовій (0,4), інтерфейсній (0,2) та екологічній безпеці.

В СТОВ «Дніпро-Н» облікове забезпечення, зокрема бухгалтерський облік здійснюється в автоматизованій формі. Слід відзначити, що організація

обліково-аналітичної роботи проводиться за функціональною ознакою й комплексно охоплює в єдиній системі бухгалтерський, фінансовий, управлінський, податковий облік та звітність.

2. Організаційна структура служби фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» відповідає та ґрунтується на певних принципах:

- 1) адаптивність (здатність пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі);
- 2) гнучкість, динамізм (здатність швидко реагувати на зміни чинників зовнішнього середовища);
- 3) адекватність (постійна відповідність організаційної структури параметрам керованої системи);
- 4) спеціалізація (функціональна замкнутість структурних підрозділів, обмеження та конкретизація сфери діяльності кожної керуючої ланки);
- 5) оптимальність (налагодження раціональних зв'язків між рівнями та ланками управління);
- 6) оперативність (недопущення незворотніх змін у керованій системі за час прийняття рішення);
- 7) надійність (гарантованість достовірності передавання інформації);
- 8) економічність (відповідність витрат на утримання органів управління можливостям організації);
- 9) простота (легкість розуміння та пристосування до даної форми управління та участі у реалізації мети організації).

Оскільки СТОВ «Дніпро-Н» є господарством середніх масштабів за обсягом фінансово-економічної діяльності, воно має два підрозділи, що забезпечують фінансово-економічну безпеку: підрозділ інформаційно-аналітичного забезпечення та підрозділ охорони. В відділі фінансово-економічної безпеки працює 6 особи.

Результат діяльності відділу фінансово-економічної безпеки проводиться за оцінкою стану складових відділу фінансово-економічної

безпеки по окремих її складових шляхом порівняння розрахункових значень показників з реальними величинами. Оцінка стану фінансово-економічної діяльності представляє об'єктивну інформацію про стан фінансово-економічної діяльності підприємства, кадрову забезпеченість підприємства, забезпечення та розвиток інтелектуального потенціалу господарства, виявляє стан захищеності інформаційної складової, що є важливою ланкою господарювання, характеризує діяльність підприємства на якісному, новому рівні, дозволяє приймати певні управлінські рішення стосовно подальшого його функціонування.

На основі схеми областей економічної безпеки підприємства ми можемо зробити наступні висновки: чим ближче значення оцінки до одиниці, тим вищий рівень економічної безпеки. Оцінка нижче 0,5 свідчить про ослаблення економічної безпеки підприємства. Аналіз окремих складових дає можливість встановити звідки надходять загрози.

Так СТОВ «Дніпро-Н» необхідно приділити увагу фінансовій (0,4), інтерфейсній (0,2) та екологічній безпеці.

3. В інформаційній системі аграрного підприємства лівова частка припадає на обліково-аналітичну інформацію. Обліково-аналітична інформація є інформаційним ресурсом управління системою безпеки підприємства, вона утворюється в процесі реалізації трьох функцій управління: обліку, аналізу та синтезу. При цьому облік є базою для аналізу, а результати аналізу, у свою чергу, є підставою для проведення синтезу та надання відомостей потенційному користувачеві цієї інформації

Облікове забезпечення є складовою інформаційного забезпечення підприємства і представляє собою цілісну інформаційну систему, мета якої - забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів з метою прийняття інформаційно обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Головною метою облікового забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання є надання достовірної інформації для управління економічними процесами підприємства при виборі напрямів підтримання його безпеки та стійкого розвитку. Основними завданнями здійснення облікового забезпечення є: діагностика фінансово-економічного аналізу підприємства з метою упередження його неспроможності (банкрутства); оцінка стану безпеки та фінансової надійності потенційних партнерів підприємства; підготовка інформації для прийняття управлінських рішень відносно співпраці з партнерами в умовах виявлених загроз та небезпек; ідентифікація ризиків і пов'язаних з ними потенційних загроз; мінімізація ризиків пов'язаних з недостовірною обліковою інформацією; забезпечення захисту отриманої інформації, яка відноситься до комерційної таємниці підприємства.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Шляхи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки

Система обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами входить в загальний інструментарій системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою, тому що являє собою інформаційні зв'язки, що забезпечують взаємодію складових системи управління. Обліково-аналітичне забезпечення операцій з виробничими запасами має відповідати головним цілям підприємства, а саме: підвищенню рентабельності, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості, а також фінансово-економічної безпеки. Це може бути досягнуто шляхом забезпечення системи управління запасами релевантною інформацією, яка розкриває реальний механізм процесів матеріалозабезпечення і матеріалоспоживання; виявлення слабких ділянок діяльності та своєчасної нейтралізації негативних факторів в діяльності підприємства [80].

Основними завданнями, що стоять перед обліково-аналітичним забезпеченням операцій з виробничими запасами на СТОВ «Дніпро-Н» повинні бути:

- аналітичний моніторинг ліквідності та платоспроможності;
- аналітичний розрахунок оптимального рівня запасу на основі його збалансованості з витратами господарюючого суб'єкта, пов'язаними з процесами реалізації, виробництва, зберігання і заготівлі матеріальних ресурсів при безперебійному забезпеченні ними потреб виробництва;
- аналітичне обґрунтування норм, пов'язаних з рівнем виробничих запасів;

- аналітичний супровід системи контролю за рівнем запасу, виявлення чинників що впливають на відхилення норм і планових значень рівня запасу від фактичних значень;

- аналітичний розрахунок вигоди і збитків при впровадженні нових систем управління запасами;

- облік процесів укладання договорів на поставку запасів, заготівлю, зберігання, відпуску у виробництво та реалізацію запасів.

Як показало дослідження практики економічної роботи СТОВ «Дніпро-Н», в даний час господарюючий суб'єкт не приділяє потрібної уваги управлінню виробничими запасами і постійно недооцінює або переоцінює свої майбутні потреби в наявних запасах. Дана проблема багато в чому пов'язана з неналежною організацією системи обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами. Спроби покращення системи управління запасами стикаються з основною проблемою - відсутністю розробленого, комплексного інструментарію обліково-аналітичного забезпечення, що відповідає вимогам управління.

Ефективність управління виробничими запасами підвищується внаслідок здійснення особливої фінансової політики, яка складається з аналізу динаміки розміру, складу й оборотності запасів, визначення мети формування запасів, необхідної кількості товарно-матеріальних цінностей тощо. Завдяки ефективному управлінню запасами з'являється можливість суттєво скоротити виробничий та операційний цикли, знизити рівень витрат на зберігання виробничих запасів, вивільнити кошти з господарського обороту (за рахунок зниження кількості запасів, які зберігаються з метою подальшого використання) та реінвестувати їх в інші активи.

На сьогоднішній день на СТОВ «Дніпро-Н» існує проблема розробки та впровадження системи обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами шляхом удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів підприємства, враховуючи особливості його основної діяльності, що забезпечить:

- отримання більш точної та детальної інформації про наявність та рух виробничих запасів;

- здійснення чіткого та розгорнутого аналізу обсягів запасів на підприємстві, який надає змогу зробити висновки про збільшення рентабельності підприємства та прискорення обігу вкладеного капіталу:

- надання керівникам підприємства інформації щодо структури запасів, обсягів їх виробництва та реалізації для прийняття відповідних управлінських рішень.

Щоб приймати ефективні управлінські рішення необхідно здійснювати контроль за такими показниками ефективності матеріальних витрат, як-от: матеріаловіддача; матеріаломісткість витрат при здійсненні операційної діяльності та формуванні чистого доходу; координація матеріальних та прирівняних до них витрат і елементів доданої вартості у операційних витратах; матеріальне завантаження створених фінансових ресурсів за елементами доданої вартості та еластичності динаміки матеріальних витрат відносно їх впливу на формування чистого доходу і фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів.

Для удосконалення обліку виробничих запасів та їх управління в системі фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» має здійснити ґрунтовний аналіз стану системи обліку на даний час та визначити шляхи підвищення ефективності обліку і управління запасами. Основні напрямки у більшості випадків стосуються складського обліку, первинних документів та наведені на рисунку 3.1.

Первинні документи мають надавати повну інформацію про будь-які переміщення виробничих запасів на СТОВ «Дніпро-Н». На базі цієї документації слід складати оборотно-сальдові відомості за місцями зберігання, матеріально-відповідальними особами, центрами витрат тощо. Автоматизація складського обліку надає можливість складати детальні оборотно-сальдові відомості за рахунком 20 «Виробничі запаси» з відображенням операцій за аналітичними рахунками.

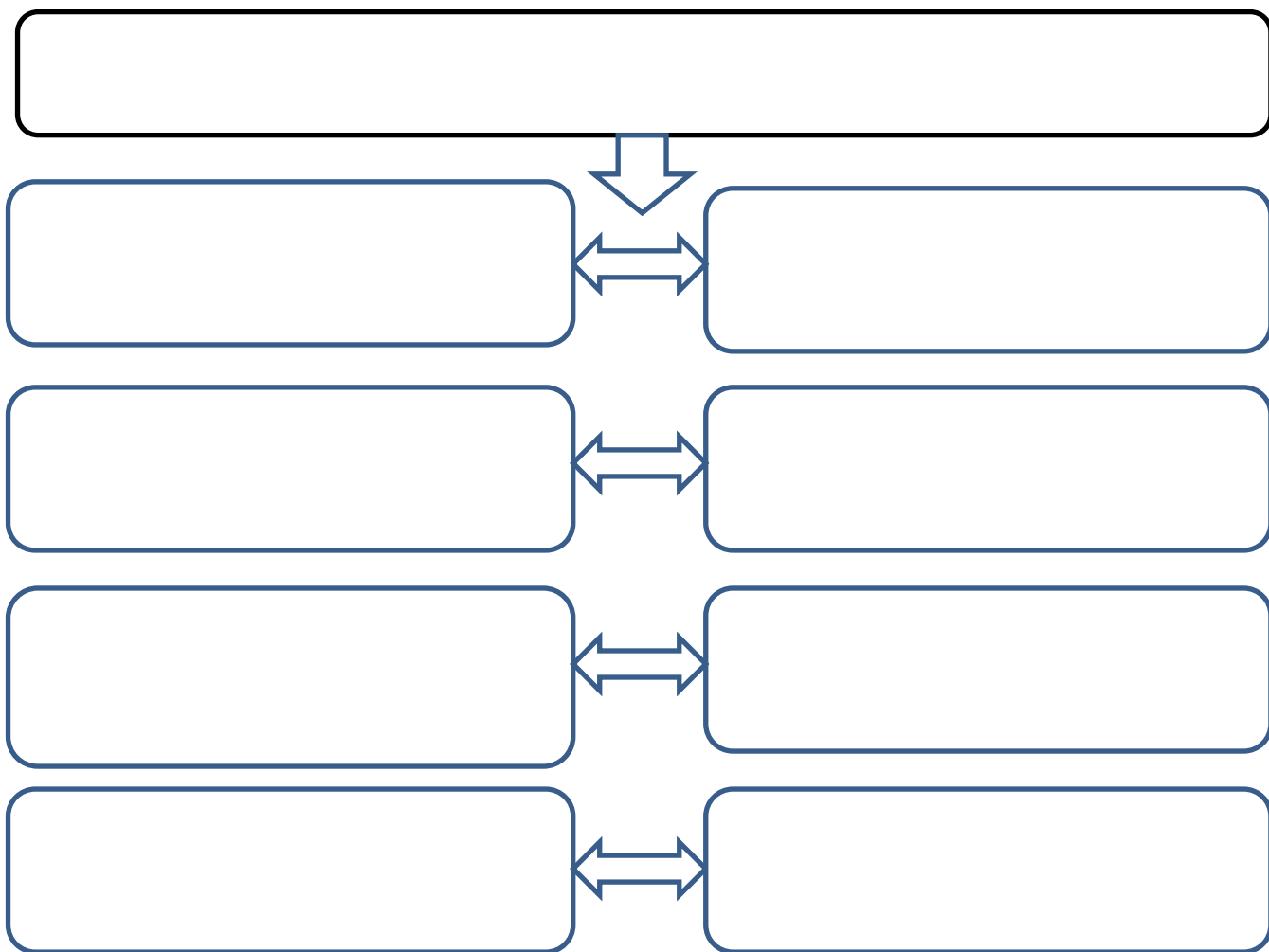

Рис 3.1. Основні напрямки з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробничих запасів на СТОВ «Дніпро-Н»

Як було встановлено, технічний аспект облікової політики СТОВ «Дніпро-Н» щодо виробничих запасів неналагоджений, оскільки не висвітлює наступні складові:

- технологію обробки облікової інформації; склад, порядок і строки подання внутрішньої звітності;
- робочий план рахунків з необхідними аналітичними розрізами складових виробничих запасів;
- облікові реєстри;
- порядок проведення інвентаризації виробничих запасів;
- форми первинних документів з обліку виробничих запасів та розрахунків з постачальниками.

Тому, з метою усунення недоліків облікової політики, нами було розроблено технічні складові обліку виробничих запасів наказу про облікову політику для СТОВ «Дніпро-Н», які значно покращать не лише облікову політику даного суб'єкта господарювання, але й обліково-аналітичне забезпечення операцій з виробничими запасами. Було запропоновано включити такі пункти:

1. Організувати аналітичний облік товарно-матеріальних цінностей за підрозділами таким чином:

- у бухгалтерії – у кількісно-сумарному вимірі;
- на складах – у кількісному вимірі.

2. Одиницею запасів для цілей бухгалтерського обліку уважати їх найменування.

2.1 Використовувати такі методи оцінки вибуття запасів:

- оцінку запасів (матеріалів, сировини (палива), комплектуючих виробів і напівфабрикатів) при відпуску у виробництво чи іншому вибутті здійснювати за методом середньозваженої собівартості.

- оцінку запасів за нормативними витратами здійснювати при вибутті незавершеного виробництва і готової продукції з подальшим коригуванням оцінки до фактичної виробничої собівартості .

- за методом ФІФО – при іншому вибутті.

2.2. Облік транспортно-заготівельних витрат вести на окремому субрахунку в цілому, а не за групами.

Також, значно покращить обліково-аналітичне забезпечення операцій з виробничими запасами систематизація переліку первинних документів, зведених бухгалтерських документів, реєстрів бухгалтерського обліку, звітності, підписи керівника (або особи, яка ним уповноважена) та головного бухгалтера на яких необхідні для здійснення ними своїх посадових обов'язків та повного контролю за рухом виробничих запасів на СТОВ «Дніпро-Н».

Ряд проблем при обліку виробничих запасів на підприємствах виникає саме при відсутності графіка документообігу: великий ризик

несанкціонованого доступу до первинної облікової документації. Це може призвести як до втрати документів, так і до різного роду зловживань з первинної облікової документацією (приписки, виправлення в документах, знищення або фальсифікація документів і т. п.).

Таблиця 3.1

Графік документообігу по обліку виробничих запасів для СТОВ
«Дніпро-Н»

форми	Найменування документа	Основне призначення документа	Строк, на який складається документ	Посадова особа, що підписує документ	Куди і в який строк подається документ	Відповідальна особа з приймання документів	Де зберігається і термін зберігання
-12	Картка складського обліку матеріалів	Облік руху матеріалів на складі	Необмежений	Завідуючий складом	Зберігається на складі	Завідуючий складом	Архів бухгалтерії, 3 роки
-20	Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей	Оформлення відпуску матеріалів виробничим одиницям об'єднання чи стороннім організаціям	День відпуску матеріальних цінностей (у 2 примірниках)	Керівник, головний бухгалтер	На склад для відпуску по ній матеріальних цінностей	Бухгалтер матеріального відділу	Архів бухгалтерії, 3 роки
-8	Лімітно-забірна картка	Оформлення відпуску матеріалів, які систематично споживаються при виготовленні продукції	Місяць	Завідуючий складом, особа, яка отримала матеріальні цінності	В кінці місяця подається в бухгалтерію	Бухгалтер матеріального відділу	Архів бухгалтерії, 3 роки
-13	Реєстр приймання-передачі документів	Оформлення приймання-передачі первинних документів	Місяць	Завідуючий складом	В кінці місяця подається в бухгалтерію	Бухгалтер матеріального відділу	Архів бухгалтерії, 3 роки

Наявність правильно складеного графіка документообігу та його дотримання дозволяють раціонально розподілити посадові обов'язки між працівниками, вести точний облік і своєчасно складати звітність.

Як правило, графік документообігу складається у вигляді схеми або таблиці, в якій вказуються відповідальні за оформлення, виконання, обробку

та перевірку кожного документа, а також термін виконання документа та порядок його передачі в архів. Відсутність графіка документообігу не тягне адміністративної або фінансової відповідальності, але ускладнює роботу співробітників бухгалтерії та інших служб і характеризує систему внутрішнього контролю як недостатню.

Нами розроблено графік документообігу по обліку виробничих запасів для СТОВ «Дніпро-Н», який наведено у таблиці 3.1. Даний графік документообігу переданий для ознайомлення підприємству.

Отже, добре відпрацьований документообіг, швидка обробка та раціональна система зберігання документів забезпечують своєчасне отримання облікової інформації відповідними управлінськими структурами, надійний контроль за фінансово-господарською діяльністю, дозволяє користуватися документацією у будь-який час, гарантують цілісність зберігання документів протягом встановлених законом термінів.

3.2. Удосконалення організації оперативного аналізу управління запасами в системи фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»

Одна з важливих функцій системи управління фінансово-економічною безпекою є оперативний економічний аналіз, від правильної організації якого багато в чому залежить обґрунтованість та ефективність прийняття управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємств і об'єднань. Оперативний економічний аналіз стану об'єкта має забезпечити інформацією осіб, які приймають рішення з оперативного регулювання процесів виробництва, постачання і збуту.

Оперативний економічний аналіз здійснюють у системі оперативного управління виробництвом за декаду, тиждень, добу, зміну, коли ще відсутня фактична інформація за звітний період і щоденні позитивні та негативні відхилення від програми (норм) взаємно не погашені в узагальненій місячній звітності. У цьому випадку оперативний економічний аналіз спрямований на вивчення первинних короткотермінових причинно-наслідкових зв'язків в об'єкті управління, результати яких відображають в оперативному обліку. В оперативному економічному аналізі застосовують переважно індуктивний метод дослідження управлінських об'єктів, тобто від виявлення і виміру окремих факторів і первинних причин до загального відхилення аналізуючого показника.

Оперативний економічний аналіз – важлива функція в системі фінансово-економічної безпеки агропромислових підприємств (у т. ч. використання виробничих запасів). Підсумок аналізу – щоденне виявлення відхилень від встановлених завдань, причини яких не лежать на поверхні економічних явищ. Розкриття їх суті, взаємозв'язків та взаємозалежностей – це зміст оперативного економічного аналізу.

Основні завдання, які вирішують у процесі проведення оперативного економічного аналізу використання виробничих запасів, такі:

- постійне виявлення відхилень від нормативних показників використання виробничих запасів на всіх ієрархічних рівнях управління;
- визначення і розрахунок чинників, що впливають на щоденні відхилення фактичних значень кожного показника від встановлених параметрів;
- особливу увагу при цьому потрібно звернути на негативні чинники, хоча для управління важливе значення мають і позитивні;
- виявлення конкретних причин дії окремих чинників, встановлення винних у недоліках;
- своєчасне надання системі управління інформації, отриманої в результаті аналізу;

- вироблення конкретних заходів, спрямованих на максимально швидке усунення виявлених недоліків, ліквідацію негативних чинників і якомога повніше використання позитивних;

- контроль за виконанням виробничих заходів та їх результативністю.

Успіх оперативного економічного аналізу значною мірою залежить від правильної, науково обґрунтованої його організації.

На підприємствах агропромислового комплексу проблемам оперативного економічного аналізу не приділяють належної уваги. Оскільки особливість підприємств – їх висока матеріаломісткість, а також короткотерміновий процес використання матеріалів у виробництві, то саме за допомогою аналізу можна оперативно впливати на зміни у виробничих процесах протягом звітного періоду і сприяти раціональному використанню виробничих запасів, що особливо важливо в ринкових умовах.

Оскільки організація оперативного економічного аналізу – це комплекс заходів, розробку яких на підприємствах агропромислового комплексу потрібно здійснювати постійно. Нами було запропоновано модель проведення оперативного економічного аналізу використання виробничих запасів в системі фінансово-економічної безпеки на СТОВ «Дніпро-Н» (рисунок 3.2).

Об'єкти оперативного економічного аналізу виробничих запасів в системі фінансово-економічної безпеки є такі: забезпеченість виробничими запасами; виконання угод про постачання виробничих запасів; стан виробничих запасів; споживання матеріалів у виробничому процесі; стан нормування та дотримання норм витрат виробничих запасів.

Після визначення об'єктів, важливий етап організації оперативного аналізу використання виробничих запасів в системі фінансово-економічної безпеки є вибір і обґрунтування системи його показників.

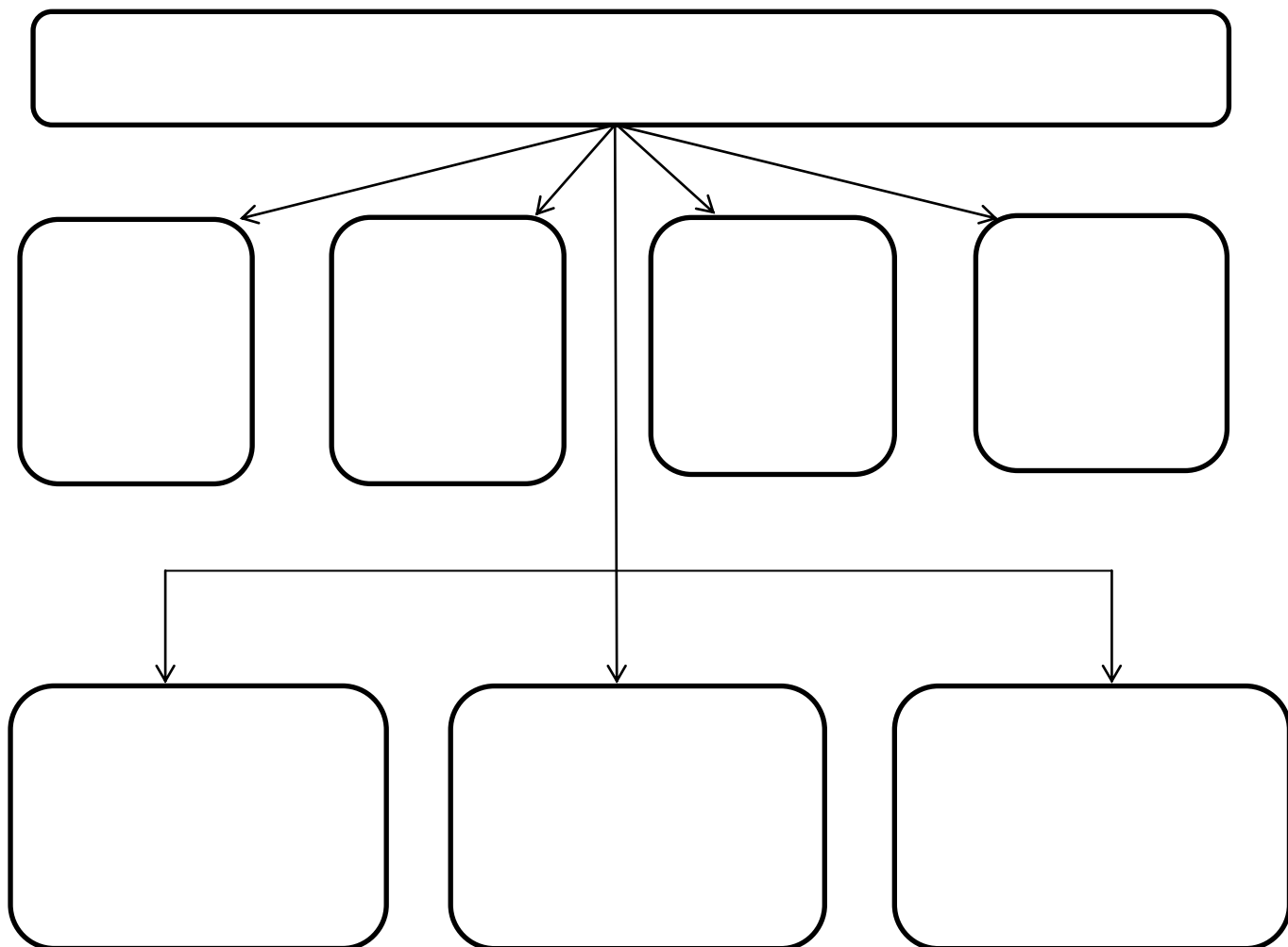

Рис.3.2. Модель організації оперативного економічного аналізу використання запасів в системі фінансово-економічної безпеки підприємства

В процесі здійснення аналітичних дій для забезпечення ефективного управління економічною безпекою потрібно здійснити комплексний системний підхід, що базується на ретельному економічному аналізі та розрахунках, які здійснюються за допомогою різних економічних, техніко-економічних, кількісних і якісних показників.

Від вибору системи показників й від того, наскільки методично правильно розрахований і використаний той чи інший показник, залежить повнота оцінок щоденних процесів використання виробничих запасів, визначення у виробничому процесі “вузьких місць”, резервів і потенційних можливостей суспільного виробництва.

При створенні системи показників оперативного економічного аналізу використання виробничих запасів потрібно насамперед врахувати обов'язковість відображення в них елементарних первинних процесів використання виробничих запасів і застосувати переважно натуральні показники як одну з характерних ознак.

Щодо системи показників оперативного економічного аналізу та використання виробничих запасів слід зазначити, що на СТОВ «Дніпро-Н» її фактично немає. В умовах ручної обробки даних чи з використанням ЕОМ, його показники розробляють економісти підприємства, тому відсутня будь-яка їх уніфікація. В одних випадках коло показників, що охоплює аналіз, надто широке, в інших – навпаки. У першому випадку це призводить до надлишкових витрат часу та праці, що знижує оперативність економічного аналізу, в іншому – недостатність інформації не дає змоги об'єктивно оцінити роботу підприємства чи його структурного підрозділу, правильно визначити чинники, що впливають на використання виробничих запасів в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського товариства.

Важлива умова для проведення оперативного економічного аналізу в системі фінансово-економічної безпеки – правильне визначення інформаційних джерел. Вхідне джерело – дані оперативного обліку. Крім цього, інформаційне джерело аналізу – це дані різних служб, що включають щоденне узагальнення даних первинного обліку, реєстрів аналітичного бухгалтерського обліку, періодично проведених вибіркового спостережень відділу постачання за втратами з придбання виробничих запасів, їх надходження і зберігання на складах, а також за їх використанням у процесі сільськогосподарського виробництва.

Важливе джерело оперативного економічного аналізу виробничих запасів – нормативно-довідкова інформація. Від достовірної і своєчасно отриманої інформації значною мірою залежить повнота і точність отримання результатів аналізу та прийняття на цій основі управлінських рішень в

Для побудови оперативного економічного аналізу виробничих запасів в системі фінансово-економічної безпеки важливим є визначення порядку збору інформації, термінів подання результатів аналізу керівнику підприємства і об'єднань для прийняття оперативних управлінських рішень для забезпечення ефективної діяльності.

Важливий елемент організації оперативного аналізу виробничих запасів – розподіл аналітичних функцій між виконавцем: бригадою, дільницею, цехом, підприємством. Правильна організація оперативного аналізу на підприємстві та значною мірою залежить від вирішення цих питань і насамперед від розподілу обов'язків між працівниками та вмінням визначити відповідальних за загальне та методологічне керівництво аналізом.

Для проведення оперативного аналізу в системі фінансово-економічної безпеки на СТОВ «Дніпро-Н» не доцільно створювати спеціальну службу. Відповідальність за здійснення оперативного аналізу пропонуємо покласти на головного економіста, котрий як заступник генерального директора з економічних питань та безпосередньо є керівником відділу фінансово-економічної безпеки, отримує щоденно результати оперативного аналізу виробничих запасів, інформує про найістотніші відхилення у показниках і представляє проекти рішень. Генеральний директор отримує лише інформацію про хід виконання виробничих завдань за важливими показниками і тими, що потребують його втручання

Висновки до третього розділу

1. Система обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами входить в загальний інструментарій системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою, тому що являє собою інформаційні зв'язки, що забезпечують взаємодію складових системи управління. Обліково-аналітичне забезпечення

операцій з виробничими запасами має відповідати головним цілям підприємства, а саме: підвищенню рентабельності, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості, а також фінансово-економічної безпеки.

На сьогоднішній день на СТОВ «Дніпро-Н» існує проблема розробки та впровадження системи обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами шляхом удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів підприємства, враховуючи особливості його основної діяльності, що забезпечить:

- отримання більш точної та детальної інформації про наявність та рух виробничих запасів;

- здійснення чіткого та розгорнутого аналізу обсягів запасів на підприємстві, який надає змогу зробити висновки про збільшення рентабельності підприємства та прискорення обігу вкладеного капіталу:

- надання керівнику підприємства інформації щодо структури запасів, обсягів їх виробництва та реалізації для прийняття відповідних управлінських рішень в системі фінансово-економічної безпеки.

Для удосконалення обліку виробничих запасів та їх управління в системі фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» має здійснити ґрунтовний аналіз стану системи обліку на даний час та визначити шляхи підвищення ефективності обліку і управління запасами. Основні напрямки у більшості випадків стосуються складського обліку, первинних документів.

2. Одна з важливих функцій системи управління фінансово-економічною безпекою є оперативний економічний аналіз, від правильної організації якого багато в чому залежить обґрунтованість та ефективність прийняття управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємств і об'єднань. Оперативний економічний аналіз стану об'єкта має забезпечити інформацією осіб, які приймають рішення з оперативного регулювання процесів виробництва, постачання і збуту.

Основні завдання, які вирішують у процесі проведення оперативного економічного аналізу використання виробничих запасів, такі:

- постійне виявлення відхилень від нормативних показників використання виробничих запасів на всіх ієрархічних рівнях управління;
- визначення і розрахунок чинників, що впливають на щоденні відхилення фактичних значень кожного показника від встановлених параметрів;
- особливу увагу при цьому потрібно звернути на негативні чинники, хоча для управління важливе значення мають і позитивні;
- виявлення конкретних причин дії окремих чинників, встановлення винних у недоліках;
- своєчасне надання системі управління інформації, отриманої в результаті аналізу;
- вироблення конкретних заходів, спрямованих на максимально швидке усунення виявлених недоліків, ліквідацію негативних чинників і якомога повніше використання позитивних;
- контроль за виконанням виробничих заходів та їх результативністю.

Оскільки організація оперативного економічного аналізу для потреб управління фінансово-економічною безпекою – це комплекс заходів, розробку яких на підприємствах агропромислового комплексу потрібно здійснювати постійно. Було запропоновано модель проведення оперативного економічного аналізу використання виробничих запасів в системі фінансово-економічної безпеки на СТОВ «Дніпро-Н», яка включає: вибір об'єктів аналізу, вибір показників аналізу, визначення інформаційних джерел аналізу і розробка макетів, Встановлення термінів проведення аналізу, розподіл аналітичних функцій між виконавцями, аналітична обробка оперативної інформації, підготовка можливих варіантів оперативного впливу на господарський процес.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки – це забезпечення та підтримування оптимальної кількості й видів фізичних ресурсів, необхідних для реалізації стратегічного плану організації.

Необхідність управління запасами пояснюється тим, що виробництво – це потік матеріальних ресурсів через процес, який змінює форму цих матеріалів, перетворюючи їх на готову продукцію. Оскільки запаси є одними із найбільш дорогих активів у сільськогосподарських підприємств, а їх вартість може складати до 50% від суми загального інвестованого капіталу, ефективне управління такими оборотними активами дає можливість суттєво зменшити витрати компанії, які можуть виникати внаслідок їх надлишку чи недостатці.

Ефективність управління виробничими запасами в системі фінансово-економічної безпеки підприємства підвищується внаслідок здійснення особливої фінансової політики, яка складається з аналізу динаміки розміру, складу й оборотності запасів, визначення мети формування запасів, необхідної кількості товарно-матеріальних цінностей тощо. Завдяки ефективному управлінню запасами з'являється можливість суттєво скоротити виробничий та операційний цикли, знизити рівень витрат на зберігання виробничих запасів, вивільнити кошти з господарського обороту (за рахунок зниження кількості запасів, які зберігаються з метою подальшого використання) та реінвестувати їх в інші активи.

2. Кожне сільськогосподарське підприємство може функціонувати лише за умови правильної організації облікового процесу, в тому числі обліку запасів, які забезпечують операційну діяльність підприємства і можливість продовження виробництва.

Вирішення проблем ефективного управління виробничими запасами аграрного товариства неможливо здійснити без повного оцінювання їх наявності, оптимальної кількості та ефективності використання, що потребує ефективних методів аналізу, тому дослідження та запровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності агроформувань

передбачають удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами, що забезпечить керівників господарств необхідною інформацією задля прийняття виважених управлінських рішень.

Облікове забезпечення управління запасами містить систему бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку запасів, всіх господарських операцій пов'язаних з їх трансформацією та переміщенням, та відображення у фінансовій звітності. Облікові дані щодо стану та руху запасів складають основну інформаційну базу управління запасами в системі фінансово-економічної безпеки сільськогосподарського підприємства.

Аналітичне забезпечення управління запасами ґрунтується на системі підходів, методів та моделей визначення нормативів запасів, оптимальних розмірів замовлень запасів або періодів часу між замовленнями, реальної вартості запасів, структури та динаміки запасів, ефективності їх використання, тощо. Аналітичне забезпечення управління запасами має відповідати вимогам контролю стану, якості, руху та ефективності використання запасів на підприємстві в цілому, та у окремих структурних підрозділах.

3. Сучасний стан сільськогосподарського виробництва вимагає розвитку нових підходів до удосконалення методології керування підприємством, насамперед керування процесом виробництва та ефективністю використання матеріальних запасів, основних фондів, трудових та фінансових ресурсів тощо.

У зв'язку з цим керівнику служби економічної безпеки недостатньо бути лише здібним організатором, мати гарні знання з економіки, технології виробництва, фінансів, обліку, безпеки. Він повинен мати у своєму розпорядженні дієвий «інструментарій» по забезпеченню ефективного керування фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Для автоматизації роботи на основі цих документів, створюються спеціалізовані програмні комплекси, які дають можливість оперативно здійснити оцінку ефективності результатів виробничо-господарських і фінансових служб. Вони також дозволяють, відповідно до потреб виробництва, формувати і оновлювати нормативну базу. Наявність нормативних методик і програмних комплексів дозволила б значно скоротити витрати на впровадження сучасних методів керування сільськогосподарським виробництвом. Органічно в цю систему вписуються норми запасів матеріальних ресурсів та норми вкладених у них оборотних коштів.

4. СТОВ «Дніпро-Н» спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур та розведенні тварин. В структурі товарної продукції переважають такі види культур: озима пшениця, гречка, кукурудза, ячмінь ярий, ячмінь озимий, овес, соняшник.

Підприємство веде бухгалтерський облік та складає фінансову звітність і подає її у встановленому порядку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО, інших нормативно-правових актів, наказу про облікову політику.

Проаналізувавши комплексну рейтингову оцінку аналізу даних фінансового стану можна зробити висновок, що у СТОВ «Дніпро-Н» протягом п'яти років підсумковий рейтинг фінансового стану за шкалою має значення А, тобто рейтинг фінансового стану є найвищий і необхідно також сказати, що підприємство в достатній кількості забезпечене необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності.

У сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н» оцінка рівня фінансово-економічної безпеки проводиться по таких складових як: фінансова складова, інформаційна, інтелектуальна, кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інноваційна, екологічна, силова.

СТОВ «Дніпро-Н» необхідно приділити увагу фінансовій (0,4), інтерфейсній (0,2) та екологічній безпеці.

В СТОВ «Дніпро-Н» облікове забезпечення, зокрема бухгалтерський облік здійснюється в автоматизованій формі. Слід відзначити, що організація обліково-аналітичної роботи проводиться за функціональною ознакою й комплексно охоплює в єдиній системі бухгалтерський, фінансовий, управлінський, податковий облік та звітність.

5. Організаційна структура служби фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» відповідає та ґрунтується на певних принципах:

- 1) адаптивність (здатність пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі);
- 2) гнучкість, динамізм (здатність швидко реагувати на зміни чинників зовнішнього середовища);
- 3) адекватність (постійна відповідність організаційної структури параметрам керованої системи);
- 4) спеціалізація (функціональна замкнутість структурних підрозділів, обмеження та конкретизація сфери діяльності кожної керуючої ланки);
- 5) оптимальність (налагодження раціональних зв'язків між рівнями та ланками управління);
- 6) оперативність (недопущення незворотніх змін у керованій системі за час прийняття рішення);
- 7) надійність (гарантованість достовірності передавання інформації);
- 8) економічність (відповідність витрат на утримання органів управління можливостям організації);
- 9) простота (легкість розуміння та пристосування до даної форми управління та участі у реалізації мети організації).

Оскільки СТОВ «Дніпро-Н» є господарством середніх масштабів за обсягом фінансово-економічної діяльності, воно має два підрозділи, що

забезпечують фінансово-економічну безпеку: підрозділ інформаційно-аналітичного забезпечення та підрозділ охорони. В відділі фінансово-економічної безпеки працює 6 особи.

Результат діяльності відділу фінансово-економічної безпеки проводиться за оцінкою стану складових відділу фінансово-економічної безпеки по окремих її складових шляхом порівняння розрахункових значень показників з реальними величинами. Оцінка стану фінансово-економічної діяльності представляє об'єктивну інформацію про стан фінансово-економічної діяльності підприємства, кадрову забезпеченість підприємства, забезпечення та розвиток інтелектуального потенціалу господарства, виявляє стан захищеності інформаційної складової, що є важливою ланкою господарювання, характеризує діяльність підприємства на якісному, новому рівні, дозволяє приймати певні управлінські рішення стосовно подальшого його функціонування.

На основі схеми областей економічної безпеки підприємства ми можемо зробити наступні висновки: чим ближче значення оцінки до одиниці, тим вищий рівень економічної безпеки. Оцінка нижче 0,5 свідчить про ослаблення економічної безпеки підприємства. Аналіз окремих складових дає можливість встановити звідки надходять загрози.

Так СТОВ «Дніпро-Н» необхідно приділити увагу фінансовій (0,4), інтерфейсній (0,2) та екологічній безпеці.

6. В інформаційній системі аграрного підприємства лівова частка припадає на обліково-аналітичну інформацію. Обліково-аналітична інформація є інформаційним ресурсом управління системою безпеки підприємства, вона утворюється в процесі реалізації трьох функцій управління: обліку, аналізу та синтезу. При цьому облік є базою для аналізу, а результати аналізу, у свою чергу, є підставою для проведення синтезу та надання відомостей потенційному користувачеві цієї інформації

Облікове забезпечення є складовою інформаційного забезпечення підприємства і представляє собою цілісну інформаційну систему, мета якої -

забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів з метою прийняття інформаційно обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Головною метою облікового забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання є надання достовірної інформації для управління економічними процесами підприємства при виборі напрямів підтримання його безпеки та стійкого розвитку. Основними завданнями здійснення облікового забезпечення є: діагностика фінансово-економічного аналізу підприємства з метою упередження його неспроможності (банкрутства); оцінка стану безпеки та фінансової надійності потенційних партнерів підприємства; підготовка інформації для прийняття управлінських рішень відносно співпраці з партнерами в умовах виявлених загроз та небезпек; ідентифікація ризиків і пов'язаних з ними потенційних загроз; мінімізація ризиків пов'язаних з недостовірною обліковою інформацією; забезпечення захисту отриманої інформації, яка відноситься до комерційної таємниці підприємства.

7. Система обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами входить в загальний інструментарій системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою, тому що являє собою інформаційні зв'язки, що забезпечують взаємодію складових системи управління. Обліково-аналітичне забезпечення операцій з виробничими запасами має відповідати головним цілям підприємства, а саме: підвищенню рентабельності, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості, а також фінансово-економічної безпеки.

На сьогоднішній день на СТОВ «Дніпро-Н» існує проблема розробки та впровадження системи обліково-аналітичного забезпечення операцій з виробничими запасами шляхом удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів підприємства, враховуючи особливості його основної діяльності, що забезпечить:

- отримання більш точної та детальної інформації про наявність та рух виробничих запасів;

- здійснення чіткого та розгорнутого аналізу обсягів запасів на підприємстві, який надає змогу зробити висновки про збільшення рентабельності підприємства та прискорення обігу вкладеного капіталу;

- надання керівнику підприємства інформації щодо структури запасів, обсягів їх виробництва та реалізації для прийняття відповідних управлінських рішень в системі фінансово-економічної безпеки.

Для удосконалення обліку виробничих запасів та їх управління в системі фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» має здійснити ґрунтовний аналіз стану системи обліку на даний час та визначити шляхи підвищення ефективності обліку і управління запасами. Основні напрямки у більшості випадків стосуються складського обліку, первинних документів.

8. Одна з важливих функцій системи управління фінансово-економічною безпекою є оперативний економічний аналіз, від правильної організації якого багато в чому залежить обґрунтованість та ефективність прийняття управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємств і об'єднань. Оперативний економічний аналіз стану об'єкта має забезпечити інформацією осіб, які приймають рішення з оперативного регулювання процесів виробництва, постачання і збуту.

Основні завдання, які вирішують у процесі проведення оперативного економічного аналізу використання виробничих запасів, такі:

- постійне виявлення відхилень від нормативних показників використання виробничих запасів на всіх ієрархічних рівнях управління;

- визначення і розрахунок чинників, що впливають на щоденні відхилення фактичних значень кожного показника від встановлених параметрів;

- особливу увагу при цьому потрібно звернути на негативні чинники, хоча для управління важливе значення мають і позитивні;

- виявлення конкретних причин дії окремих чинників, встановлення винних у недоліках;
- своєчасне надання системі управління інформації, отриманої в результаті аналізу;
- вироблення конкретних заходів, спрямованих на максимально швидке усунення виявлених недоліків, ліквідацію негативних чинників і якомога повніше використання позитивних;
- контроль за виконанням виробничих заходів та їх результативністю.

Оскільки організація оперативного економічного аналізу для потреб управління фінансово-економічною безпекою – це комплекс заходів, розробку яких на підприємствах агропромислового комплексу потрібно здійснювати постійно. Було запропоновано модель проведення оперативного економічного аналізу використання виробничих запасів в системі фінансово-економічної безпеки на СТОВ «Дніпро-Н», яка включає: вибір об'єктів аналізу, вибір показників аналізу, визначення інформаційних джерел аналізу і розробка макетів, встановлення термінів проведення аналізу, розподіл аналітичних функцій між виконавцями, аналітична обробка оперативної інформації, підготовка можливих варіантів оперативного впливу на господарський процес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеева Ю.Б. Аудит производственных запасов / Ю.Б. Агеев // Фин.газета (Региональный выпуск) – 2010 - №4.- С. 27-22.
2. Афанасьєва І.І. Облік та контроль виробничих запасів: автореф. дис.на здобуття сту. канд. економ. наук: спец. 08.06.04 / І.І. Афанасьєва. –Харків, 2006. -19 с.
3. Баранівська Л. Особливості оцінки матеріальних запасів на підприємствах / Л.Баранівська // Навч.посібник. - Економіст. - 2011. -№ 4. - С. 44-46.
4. Бондаренко Н.О. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності: / О.Н. Бондаренко, В.Д. Понікаров, С.М. Попова // Навч. посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – 300 с.
5. Бондарєва І.О. Управління виробничими запасами на підприємстві: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня. канд. екон. наук: спец. 08.06.01 / І.О. Бондарєва. — Донецьк, 2003. – 19 с.
6. Білуха М.Т. Курс аудиту: Підручник. / М.Т. Білуха // 2-ге вид., перероб. – К.: Вища школа.: т-во “Знання”, КОО, 2007. –574 с.
7. Братчук Л.М. Нові вимоги Податкового кодексу та завдання бухгалтерського обліку для їх вирішення / Л.М. Братчук // Економіка АПК. Науково - практичний журнал. – 2011. - № 4. - С. 62 - 65.
8. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: проблеми визначення / Ф.Ф. Бутинець // Вісник ЖІТІ. -2015.-№17.-С. 3-14.
9. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку. Підручник для студентів спеціальності Облік і аудит” вищих навчальних закладів / Під редакцією Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2009.-592 с.
10. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України: підручник / [В.Я. Плаксієнко, Л.М. Письмаченко, Г.Є. Павлова, Т.А. Крушельницька]; за ред. В.Я. Плаксієнка. – Дніпропетровськ: Вид-во Овсяннікова, 2009. – 486 с.

11. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський облік: концепції основи теорії: навч. посіб. / [Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін.] за ред. Н. І. Верхоглядова. – К.: Кондор, 2011. – 172 с.
12. Власюк Г.В. Оцінювання управління запасами / Г.В. Власюк // Держава та регіони. - 2012. - №1. - С. 54-58.
13. Водоп'янова О. Облік запасів у роздрібній торгівлі / О. Водоп'янова // Дебет-Кредит. - № 12. - 2011. - С. 13-18.
14. Войнаренко В.І. Аналіз методів оцінки запасів / В.І. Войнаренко // Підручник. – Львів: Бак., - 2009. – 232 с.
15. Губарик О.М. Ветпрепарати: від придбання до списання / О.М. Губарик, О.В. Чернецька // Баланс-Агро. – 2013. – № 41. – С. 21-26.
16. Губарик О.М. Норми природних втрат зернових: визначаємо та обліковуємо правильно / О.М. Губарик, О.В. Чернецька // Баланс-Агро. – 2013. – № 10. – С. 22-25.
17. Губарик О.М. Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства на підставі фінансової звітності та бухгалтерського балансу / О.М. Губарик // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №23. – С. 38-41.
18. Гуцайлюк З. Аудит в Україні: з чого все починалося / З. Гуцайлюк // Незалежний аудитор. – 2013. – №5 (16). – С.33-37.
19. Дмитренко І.М. Аудит (за міжнародними стандартами): навч. посіб. / І. М. Дмитренко. - К.: Кондор, 2013. - 398 с.
20. Должанський М.І. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: навчальний посібник / М.І. Должанський, А.М. Должанський – Львів: НБУ, 2009. – 494 с.
21. Єлейно Я.І. Основи фінансового аналізу / Я.І. Єлейно // Львів: Львівський інститут НБУ. -2009. – 141 с.
22. Жадько К.С. Оціночна модель вибору програмного забезпечення бухгалтерського обліку / К.С. Жадько // Вісник ХНАУ. - 2011. - №4 - С.167.

23. Житній П. Принципи формування облікової політики / П. Житній // Бухгалтерський облік і аудит. - 2011. - №4.- С.25-27.
24. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 14.09.2006 № 140 // Все про бухгалтерський облік. – 2012. - № 1. – Ч. 1. – С. 5 – 8.
25. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – №86. – С. 3 – 6.
26. Зоря О.П. Особливості обліково-аналітичного відображення виробничих запасів за національними та міжнародними стандартами в системі управління підприємством / О. П. Зоря, І. Я. Максименко, Я. О. Добренька // Економіка та держава. – 2016. – № 8. – С.116-118.
27. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: / В.М. Івахненко // Навч. посібник. доп. і перероб. – К.: Знання-Прес, 2011.-№3. – 190 с.
28. Ізюмська О.М. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник. / О.М. Ізюмська // Формування ринкової економіки: зб. Наук. Праць. - К.:КНЕУ, 2008.-405с.
29. Камлик М.І. Бухгалтерський облік та звітність в Україні: Збірник нормативно-правових актів / М.І. Камлик. – К.: Атіка, Літера ЛТД, 2009. – 752 с.
30. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичний процес: його зміст стадії / Т. Г. Камінська // Наук. вісн. НАУ. — 2002. — Вип. 50. — С. 313–318.Карєв В.Д. Метод ціни продажу: Науково-практичний журнал «Бухгалтерський облік і аудит» / В.Д. Карєв // - 2014.- №3. - С.12-19.
31. Киба Л.М. Передумови створення методики з розрахунку нормативів виробничих запасів матеріально-технічних ресурсів / Л.М. Киба // Актуал. пробл. економіки. – 2015. – № 9. – С. 159-168.
32. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування / Г.О. Крамаренко // Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2009. – 388 с.
33. Крупка Я.Д. Фінансовий облік: підручник / [Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.Я. Микитюк та ін.] – К.: «Хай-Тек Прес», 2011. – 544 с.

34. Khalatur S., Masiuk Y., Solodovnikova I., Protsun A. Management and formation of cash flows in agricultural enterprises // Socio-economic and management concepts: collective monograph / Krupelnytska I., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. pp. 342-350. Лівшиц Д.М. Інвентаризація: практич. посіб. / Д.М. Лівшиц - К.:ЦУЛ, 2013. - 140 с.
35. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік: Навч. Посібник. / О.В. Лишиленко // – К.: В-во «Центр учбової літератури». - 2009. – 726 с.
36. Ловінська Л. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 10.01.07 р. № 2 / Л. Словінська // Все про бухгалтерський облік, 2014 . – №68 . – С.30-37.
37. Мельянкова Л.В. Особливості первинного обліку надходження та руху виробничих запасів / Л.В. Мельянкова // Бухгалтерія в сільському господарстві. 2012. – № 14. – С. 13-18.
38. Мельянкова Л.В. Особливості синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів та МШП / Л.В. Мельянкова // Бухгалтерія в сільському господарстві, 2013 . – №15-16 . – С. 2-6
39. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 10 січня 2007 р. № 2 // Бухгалтерія в сільському господарстві, 2013. – №15-16 . – С. 6-26.
40. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. / Є.В. Мних – К.: ЦУЛ, 2009. – 412 с.
41. Моссаковський В.Б. Парадокси бухгалтерського обліку в Україні / В.Б. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит. –2011. - № 10. – С. 3 - 15.
42. Моссаковський В. Особливості обліку у сільськогосподарських підприємствах [Текст] / В. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал. - 2012. - № 1. - С. 37-41.

43. Моссаковський В. Новації в організації облікового процесу. / В. Моссаковський, Т. Кононенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. - № 2.
44. Мордвінов О.Г. Аналітичні процедури в аудиті допоміжних підрозділів сільськогосподарських підприємств / О.Г. Мордвінов, С.В. Клименко // Держава та регіони, 2012. – №6. – С. 158-161.
45. Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджено наказом Міністерства фінансів України №73 від 7 лютого 2013 року. [Електронний ресурс] / Верховна рада України офіційний веб-портал - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
46. Облік починається з малого, або як заповнюють первинні документи // Все про бухгалтерський облік. - 2009. - №66. – С. 3-4.
47. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підруч. / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін.; За ред. М.Ф. Огійчука. – 3-тє вид., перероб. і доп.. – Київ: Алерта, 2012. – С. 159-164.
48. Омелянович М. Оцінка вибуття запасів: вивчаємо методи / М. Омелянович // Все про бухгалтерський облік. – 2014. – №47. – С. 19.
49. Охрамович О. Напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку в Україні / О. Охрамович // Бухгалтерський облік і аудит. 2012. – № 4. – С. 48-52.
50. Павлова Г.Є. Основи побудови фінансового обліку на сільськогосподарських підприємствах / Г.Є. Павлова, О.В. Чернецька // Вісник запорізького національного університету: зб. Наук. Праць. – Економічні науки. – 2011. - №3 (11).
51. Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств: навчальний посібник / Г.Є. Павлова, О.В.Чернецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 393 с.

52. Павловський О.В. Фінансовий аналіз / О.В. Павловський // Навч. Методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. - К.:КНЕУ, 2008. – 388 с.
53. Пилипів Н.І. Оцінка вибуття запасів на сільськогосподарських підприємствах / Н.І. Пилипів, М.І. Борисовський // Агросвіт, 2013. – №24. – С. 39-46.
54. Пісочний С. Пальне на підприємстві: за талонами, відомостями та паливними картками / С. Пісочний // Все про бухгалтерський облік, 2012. – № 26. – С. 19-21.
55. План рахунків і П(С)БО: нормативний довідник бухгалтера: практичне керівництво серії “Бібліотека “Баланс” / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2012. – 304 с.
56. Податковий кодекс України від 02.12.2014 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
57. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318, із змінами та доповненнями.
58. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" від 20 жовтня 1999 р. №246 // Все про бухгалтерський облік. – 2011. - № 10. – Ч. 1. – С. 11 – 13.
59. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, значення (псування) матеріальних цінностей” від 22.11.99р. № 60. // Юрист плюс. – 2012. С. 9- 11.
60. Проданець К. Вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємствах / К. Проданець // Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2017 р.: В. 3 т. – Том 1. – Дніпропетровськ: Друкарня «Стандарт» (ПП Бойко В.В.), 2017. - С.105-106.

61. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства Фінансів України №73 від 07.02.2013 р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z480-06>. – Законодавство України.
62. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства Фінансів України № 318 від 31.12.1999. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z074-21>. – Законодавство України.
63. Пронько Л.М. Аналіз виробничої діяльності організаційно – правових структур аграрного сектору економіки / Л.М. Пронько // Агроінком. - 2011. - №5-6. - С.36-41.
64. Пушкар М.С. Фінансовий облік / М.С. Пушкар // Підручник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2008. - 628 с.
65. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / І.Б. Садовська, В.Т. Божидарнік, К.Є. Нагірська. - К. : ЦУЛ, 2013. - 688 с.
66. Стрельников О.І. Удосконалення організаційної структури управління системою бухгалтерського обліку в Україні / О.І. Стрельников // Економіка та держава. – 2014. – №2. – С.121-123.
67. Сук Л. Економічний зміст і призначення класів рахунків / Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві, 2013. – №1-2. – С.54-60.
68. Сук Л.К. Первинний облік виробничих запасів / Л.К. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві, 2014. – №19. – С. 31-40.
69. Сук Л.К. Синтетичний та аналітичний облік матеріальних запасів / Л.К. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві , 2013. – №14. – С. 34-40.
70. Ткаченко Н.М. Бухгалтерській фінансовий облік на підприємствах України / Н.М. Ткаченко // Підручник для студентів економічної спеціальності вищих навчальних закладів .- К.: А.С.К., 2009. – 784 с.

71. Утенкова К.О. Аудит: навч. посіб. / К.О. Утенкова. – К.: Алерта, 2011. – 408 с.
72. Фінансовий облік: підруч. / [Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Микитюк Н.Я. та ін.]; за ред. Крупки Я.Д. – [2-ге вид.]. - К.: Кондор, 2013. - 551 с.
73. Хліпальська В. Визначення оцінки ефективності формування витрат, пов'язаних з придбанням та зберіганням запасів. / В. Хліпальська // Бухгалтерський облік і аудит. - 2008 - №12. - С. 33-38.
74. Хліпальська В.А. Вплив витрат на придбання і зберігання запасів на взаємозв'язок „витрати - продаж - прибуток” / В.А. Хліпальська // Бухгалтерський облік і аудит. - 2011. - №12. - С. 37-43.
75. Хліпальська В.А. Облік надходження і зберігання запасів / В.А. Хліпальська // Бухгалтерський облік і аудит. - 2010. - №11. - С. 37-42.
76. Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік / Н.В. Чебанова // Посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2009. – 672 с.
77. Шпирко О. М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання [монографія] / О. М. Шпирко, С. М. Семенова. – Київ: ВД «Артек», 2018. – 239 с
78. Юзва Р. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємств спиртової промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук спец.: 08.00.09 / Р.П. Юзва; Тернопільський національний економічний університет. — 2011. — 20 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2017р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення у % (відхилення, +/-) 2020 р. до 2016 р.
Вартість основних засобів на початок року	848,2	1343,4	1512,0	1542,0	1968,0	232,02
Надійшло за рік	497,8	319,0	30,0	426,0	3868,0	777,02
Вибуло за рік	2,6	150,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Вартість основних засобів на кінець року	1343,4	1512,0	1542,0	1968,0	5836,0	434,42
Нараховано амортизації за рік	60,7	112,4	115,0	132,0	152,0	250,41
Знос основних засобів:						
а) на початок року	531,9	592,6	705,0	820,0	952,0	178,98
б) на кінець року	592,6	705,0	820,0	952,0	1104,0	186,30
Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн	495,20	168,60	30,00	426,00	3868,00	781,10
Темп зростання (зниження), %	158,38	112,55	101,98	127,63	296,54	138,16
Темп приросту (зменшення), %	58,38	12,55	1,98	27,63	196,54	138,16
Коефіцієнт оновлення, %	37,06	21,10	1,95	21,65	66,28	29,22
Коефіцієнт вибуття, %	0,31	11,17	0,00	0,00	0,00	-0,31
Період оновлення (можливого повного вибуття), років	2,72	10,07	51,40	4,62	1,51	-1,21
Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	0,52	47,02	0,00	0,00	0,00	-0,52
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	99,48	52,85	100,00	100,00	100,00	0,52
Період обороту, років	18,05	12,70	13,28	13,30	25,67	142,20
Коефіцієнт зносу, %:а) на початок року	62,71	44,11	46,63	53,18	48,37	77,14
б) на кінець року	69,87	52,48	54,23	61,74	56,10	80,29
Коефіцієнт придатності, %:а) на початок року	37,29	55,89	53,37	46,82	51,63	138,44
б) на кінець року	30,13	47,52	45,77	38,26	43,90	145,69

Фінансові результати діяльності СТОВ «Дніпро-Н», тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2877,10	3332,00	3600,00
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2520,30	2999,00	3200,00
У % до доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	87,60	90,01	88,89
Операційні витрати, у тому числі:			
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	1554,10	2344,00	1900,00
б) адміністративні витрати;	299,90	409,00	270,00
в) витрати на збут;	119,30	30,00	160,00
г) інші операційні витрати.	256,10	233,00	220,00
Валовий прибуток (збиток)	966,20	655,00	1200,00
У % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	38,34	21,84	37,50
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	290,90	-17,00	620,00
Фінансові та інвестиційні витрати	67,10	94,00	80,00
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	223,80	-111,00	540,00
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	223,80	-111,00	540,00
У % до прибутку від звичайної діяльності до оподаткування	100,00	100,00	100,00
Надзвичайні витрати і податки з надзвичайного прибутку	0,00	150,00	60,00
Чистий прибуток (збиток)	223,80	-261,00	530,00
У % до прибутку (збитку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7,78	-7,83	14,72
У % до валового прибутку (збитку)	23,16	-39,85	43,33

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Дніпро-Н»

Показник	Нормативне значення	2016р.	2017 р.	2018 р.	2019р.
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,80	0,68	0,74	0,67
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,20	0,32	0,26	0,33
Коефіцієнт фінансування	>1	4,06	2,09	2,87	2,01
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,25	0,48	0,35	0,50
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	0,10	0,09	0,05	0,09
Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	0,46	0,21	0,16	0,21
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	1495,30	1135,00	1697,00	2450,00
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,85	0,63	0,71	0,66
Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	1,68	0,92	0,98	0,92
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,03	0,02	0,00	0,30
Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,63	0,73	0,90	1,12
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,29	0,30	0,23	0,21
Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,44	0,47	0,53	0,48
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	2,21	2,15	3,18	3,42

Додаток Д

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів

ТОВ «Дніпро-Н», тис. грн.

Показник	Нормативне значення	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення у % (відхилення, +;-) 2020 р. до 2016р.
Оцінка ліквідності							
Високоліквідні активи (A1)	≥П1	49,70	22,00	3,00	732,00	256,00	515,09
Середньоліквідні активи (A2)	≥П2	825,50	563,00	641,00	302,00	52,00	6,30
Низьколіквідні активи (A3)	≥П3	891,90	1230,0	1735,0	2676,0	3425,0	384,01
Короткострокові зобов'язання (П2)	≤A2	31,10	412,00	217,00	286,00	310,00	996,78
Довгострокові зобов'язання (П3)	≤A3	235,80	181,00	127,00	334,00	3294,0	1396,95
Оцінка платоспроможності							
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,37	0,04	0,01	1,60	0,57	152,82
Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	6,53	1,07	1,96	2,26	0,68	10,44
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	13,18	3,31	7,23	8,12	8,26	62,67
Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	6,94	3,64	6,86	6,06	2,28	32,84
Оцінка оборотності оборотних активів							
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	2397,6	2777,0	3029,0	5875,0	8224,0	343,01
Середньорічна вартість оборотних активів	-	1894,1	1791,0	2097,0	3044,5	3721,5	196,47
Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	1,27	1,55	1,44	1,93	2,21	174,58
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,79	0,64	0,69	0,52	0,45	57,28
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	284	232	249	187	163	57

Оцінка ділової активності СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016р.	2017 р.	2018 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2397,60	2777,00	3000,00
Операційні витрати	1910,60	2591,00	2600,00
Середньорічна вартість капіталу	2535,50	2612,95	2800,00
Середньорічна вартість необоротних активів	641,35	821,90	700,00
Середньорічна вартість оборотних активів	1894,15	1791,05	2100,00
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів	818,30	945,15	1300,00
Середньорічна вартість готової продукції і товарів	36,30	115,80	100,00
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	872,35	694,25	600,00
Середньорічна вартість власного капіталу	1917,65	1928,65	2000,00
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	134,50	120,00	100,00
Загальний коефіцієнт оборотності капіталу	0,95	1,06	1,07
Фондовіддача необоротних активів, грн	3,74	3,38	4,29
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,27	1,55	1,43
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	284	232	259
Коефіцієнт оборотності оборотних виробничих фондів	2,93	2,94	2,31
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	123	123	160
Коефіцієнт оборотності готової продукції і товарів	66,05	23,98	30,00
Тривалість одного обороту готової продукції і товарів, днів	5	15	120
Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості	2,75	4,00	5,00
Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	131	90	73
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,25	1,44	1,50
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	288	250	240
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	14,21	21,59	20,00
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	25	17	18

Додаток К

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану СТОВ «Дніпро-Н»

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
Показники ліквідності											
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	13,18	10	3,31	10	7,23	10	8,12	10	8,26	10	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	6,53	10	1,07	10	1,96	10	2,26	10	0,68	8	8
Показники ділової активності											
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів (тривалість одного обороту дебіторської заборгованості)	130,98	6	90,00	8	71,55	9	28,89	10	7,75	10	8
Період оборотності запасів, днів	173,63	4	147,41	5	200,41	3	221,10	2	142,55	5	8
Період оборотності активів, днів	380,71	8	338,73	9	343,90	9	242,75	10	291,82	10	8
Показники фінансової незалежності											
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	19,77	10	32,38	9	25,86	9	33,24	9	52,03	8	8
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	84,62	10	62,53	10	71,33	10	66,04	10	69,25	10	8
Показники рентабельності											
Рентабельність продажу, %	7,78	9	7,83	9	14,99	10	12,51	10	9,07	9	9
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	2,21	7	2,50	7	4,71	9	5,57	10	3,36	8	9
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	2,92	6	3,38	6	6,62	8	7,99	8	6,13	8	9
Інші показники											
Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	44,11	8	46,63	8	53,18	7	48,37	8	18,92	10	7
Інтегрований показник фінансового стану	8,18		8,42		8,72		8,96		8,83		-
Рейтинг фінансового стану	А		А		А		А		А		-